

Irene Berg-Järvinen, Irina Salomäki

Perheiden Kesäkeskiviikot

- Sosiokulttuurisesti innostavaa, vanhemmuutta tukevaa kesätoimintaa Pakilan seurakunnassa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Hyvinvointi ja toimintakyky

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi

Opinnäytetyö

19.01.2015

TIIVISTELMÄ

Tekijät Otsikko Sivumäärä Aika	Irene Berg-Järvinen, Irina Salomäki Perheiden Kesäkeskiviikot - Sosiokulttuurisesti innostavaa, vanhemmuutta tukevaa kesätoimintaa Pakilan seurakunnassa 44 sivua 19.01.2015
Tutkinto	Sosionomi AMK
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	
Opettajat	Kirsi Lautala Ulla Saukkonen
Teimme opinnäytetyön yhteistyössä Pakilan seurakunnan kanssa, jossa havaittiin tarve perhetyön kehittämiseksi. Perhetyön kehittämisen avuksi tehtiin huhti–toukokuun 2014 aikana perhetyön kysely, jossa kysyttiin alueen perheiden toiveita, ajatuksia ja tarpeita koskien perhetyötä. Opinnäytetyön lähtökohtana perehdyimme kyselyn tuloksiin. Useissa kyselyn vastauksissa sekä alueen perheiden parissa työskentelevien yhteisissä kokouksissa, nousi esille, että perheillä olisi halua ja tarvetta kesällä tapahtuvalle toiminnalle. Tästä syystä päätimme toteuttaa toiminnallisen opinnäytetyön ja suunnitella sekä toteuttaa kesätoimintaa perheille. Toiminta sai nimekseen perheiden Kesäkeskiviikot. Perhetyön toiminnan suunnittelu edellyttää kohderyhmän tuntemisen lisäksi tietoa perhetyön teoriasta ja käytännöstä. Opinnäytetyössä on perehdytty perhetyöhön ja seurakunnan järjestämään perhetyöhön sekä niiden haasteisiin ja mahdollisuuksiin yleisesti. Vastasimme kysymyksiin, mitä perhetyö on ja ketkä sitä järjestävät? Lisäksi selvitimme, mitä merkitsee ennaltaehkäisevä ja korjaava perhetyö? Erityisesti perheiden varhaisella tukemisella on suuri merkitys lasten ja nuorten hyvinvoinnille, sillä sen myötä voidaan vähentää lastensuojelun ja huostaanottojen tarvetta. Opinnäytetyön toiminnan teoreettisena taustana toimii sosiokulttuurinen innostaminen, koska siinä painottuu ihmisen osallisuus, yhteisöllisyys ja se antaa mahdollisuuden erilaisten luovien menetelmien käyttämiselle. Kesäkeskiviikoilla oli kaksi tavoitetta; sosiokulttuurisen innostamisen mukainen toiminta ja vanhemmuuden tukeminen. Toiminnassa korostui kerrasta riippuen toinen tavoitteista. Toiminta oli eri teemoihin sidottua, asiakaslähtöistä, avointa, osallistavaa ja yhteisöllistä.	
Asiasanat	Perhetyö, osallisuus, sosiokulttuurinen innostaminen, vanhemmuus, lastensuojelu

ABSTRACT

Factors Title	Irene Berg-Järvinen, Irina Salomäki Summer Wednesdays for Families –Socio-culturally inspiring, parenthood supporting summer activities in congregation of Pakila.
Number of pages Date	44 pages 19.01.2015
Degree	Bachelor of Social Services
Degree	The degree of social work
Orientation option	
Teachers	Kirsi Lautala Ulla Saukkonen
We did our thesis in co-operation with the Pakila church. There had been detected a need for develop new kind of family work, because the family work that they are doing right now does not match with the needs of the families. To help the development of family work, Pakilas congregation had made an inquiry about family work in April–May 2014. Purpose of the inquiry was to find out what families really needs, wants and hopes for family work. The basis for our thesis was in the results of the inquiry. It came up in several answers and in meetings with all different family workers at the area, that the families wanted and needed activities in the summer time. For that reason we decided to do a functional thesis and plan and execute some summer activities to families. The activity was named Summer Wednesdays for Families. To plan activities for families it requires an acquaintance of the target group but also some knowledge about the theory and practice of the family work. The thesis is about the family work and the family work organized by the church and about the challenges and the changes in general. We answered the questions; what is family work and who arranges it? What means preventive and remedial family work? Supporting families in early point has a big impact in the welfare of the children and teenagers. Due to that, it is possible to decrease the need for child welfare and custodies. For the theoretic basis for the thesis we chose socio-cultural inspiring because it emphasizes communality and involving people. It also enables the usage of different creative methods. Summer Wednesdays had two goals; activities which are supported by socio-cultural inspiring and support of parenting. One of the goals was always highlighted, depending on the activity. The activities were always bound to different themes; customer-oriented, open, involving and communal.	
Keywords	Family work, inclusion, socio-cultural animation, parenting, child protection

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Perhetyö	2
2.1	Ennaltaehkäisevä ja korjaava perhetyö	3
2.2	Kirkon perhetyö	4
3	Perhetyön haasteet	6
4	Pakilan seurakunnan perhetyön toimintaympäristö	8
5	Perhetyön kysely	10
6	Sosiokulttuurinen innostaminen Kesäkeskiviikoissa	11
6.1	Avainkäsitteet ja tavoitteet	11
6.2	Osallisuus, yhteisöllisyys ja dialogisuus	12
6.3	Sosiokulttuurisen innostamisen ulottuvuudet	13
6.4	Sosiokulttuurinen innostaja	14
6.5	Sosiokulttuurisen innostamisen menetelmät	14
7	Kesäkeskiviikkojen toiminnan suunnittelu ja tavoitteet	16
8	Kesäkeskiviikkojen toiminnan kuvaus	18
9	Kesäkeskiviikkojen tavoitteet ja toiminnan arviointi	20
9.1	Asiakaslähtöisyys	22
9.2	Avoin ja leppoisa ilmapiiri	23
9.3	Lapsen osallisuuden merkitys	25
9.3.1	Tuunauspäivä	26
9.3.2	Satujen taikaa	27
9.4	Musapäivä	28
9.5	Yhteisöllisyyden edistäminen osallisuuden kautta	29
9.5.1	Juhannusetkot	30
9.6	Vanhemmuuden tukeminen	31
9.6.1	Keskustelutuokiot	33
9.6.2	Hemmottelupäivä	34
9.7	Päätöskekkerit	35
10	Innostajan rooli ja sosionomin ammatillisuus	37

11	Pohdinta: Tulevaisuuden Kesäkeskiviikot	39
Lähteet		43

- Liite 1. Verkostokokous
- Liite 2. Kysely
- Liite 3. Mainos, Kesäkeskiviikot
- Liite 4. Mainos, Kesäkuu
- Liite 5. Mainos, Heinäkuu
- Liite 6. Palaute
- Liite 7. Kirjalista
- Liite 8. Itsearviointi ja parin arviointi
- Liite 9. Työnantajan arviointi

1 Johdanto

Opinnäytetyö on jaettavissa kolmeen osaan. Ensimmäisenä käsitellään perhetyötä. Mitä se merkitsee ja ketkä sitä järjestävät? Minkälaisia haasteita tämän päivän perheet kohtaavat? Lisäksi selvitetään perhetyön merkitystä perheille sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnille.

Tukemalla koko perhettä, voidaan parhaiten tukea lapsen ja nuoren hyvinvointia. Onnistunut arki on lapsen ja nuoren kehityksen kulmakivi ja sen vuoksi on etsittävä toimintatapoja joilla tukea lasten ja nuorten arjen sujumista. Niiden aikuisten tukeminen, jotka vastaavat lapsen arjesta, vahvistaa lapsen kehitystä sekä samalla niitä ryhmiä, joihin lapsi kuuluu. Tukea tulee antaa lapsen luonnollisessa toimintaympäristössä, mikä antaa todellisen mahdollisuuden rinnalla kulkemiseen ja lähellä olemiseen. (Mäkelä 2013: 19–20.)

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Pakilan seurakunnan kanssa. Opinnäytetyön toisessa osuudessa selvitetään Pakilan seurakunnan perhetyön toimintaympäristö. Millaista perhetyötä tehdään ja minkälaiselle toiminnalle on kysyntää? Näihin kysymyksiin vastaamiseksi on perehdytty Pakilan seurakunnassa keväällä 2014 tehtyyn perhetyön kyselyyn sekä alueen perheiden palveluihin. Kyselyssä ilmenneiden toiveiden pohjalta järjestimme perheille kesätoimintaa, Kesäkeskiviikot.

Perheiden palveluita suunnitellessa on tärkeää ottaa huomioon heidän omat toiveensa ja tarpeensa. Parhaimmillaan perheet ovat itse mukana suunnittelemassa toimintaa. Perheille on tarjolla monenlaista tukea ja perhetyötä, lastensuojelun perhetyötä, varhaista tukea ja matalankynnyksen perheiden palveluja. Kesäkeskiviikot sijoittuvat perhetyön kentällä matalankynnyksen ja varhaisentuen palveluihin. Kesäkeskiviikkojen tuki oli vertaistukea ja ohjattua keskustelua.

Kolmas osuus opinnäytetyöstä koskee sen teoreettista taustaa, sosiokulttuurista innostamista. Opinnäytetyössä on perehdytty sosiokulttuurisen innostamisen käsitteisiin, tavoitteisiin, menetelmiin sekä innostajan rooliin. Sosiokulttuurinen innostaminen on osallistavaa, yhteisöllisyyttä tukevaa ja arkilähtöistä tavoitteellista toimintaa, jossa arvioinnilla on suuri merkitys. Lopuksi olemme arvioineet työtämme toiminnan ja teorian toteutumisen näkökulmista sekä omaa osaamista ja ammatillisuutta sosionomina.

2 Perhetyö

Perhetyö on nuori työmuoto ja sen määrittely on vaikeaa, koska sille ei ole asetettu täsmällisiä työnkuvauksia ja tehtävänmäärittäyksiä. Perhetyötä voidaan tehdä hyvin erilaisia menetelmiä ja toimintamuotoja käyttäen. Perhetyön käytännöt ovat syntyneet pääasiassa niihin tarpeisiin, joihin kuntien ja järjestöjen lastensuojelussa on havaittu tarpeelliseksi vastata. Perhetyön käsitteen alle mahtuu monenlaista toimintaa kuten perhetuki-työ, avopalvelutyö, perhekuntoutustyö, avohuollollinen perhetyö ja kenttätyö. Lastensuojelun avohuollon järjestämää perhetyötä kutsutaan lastensuojelun perhetyöksi tai tehostetuksi perhetyöksi, jotta se erottuisi muista perhetyön muodoista. (Reijonen 2013.)

Perhetyö on suunnitelmallista. Siinä noudatetaan lapsilähtöistä ja perhelähtöistä työorientaatiota. Perhetyötä tehdään yhteistyössä perheen kanssa, mutta keskeistä työssä on lapsen edun turvaaminen. Perhetyössä on leimallista lähelle asiakasta viety ja perheen omia voimavaroja tukeva työskentely. Lapsilähtöisen perhetyön perustana ovat lapsen omat tarpeet, toiveet ja perhekohtainen elämä. Lapsen tukemisen lisäksi tuetaan myös vanhempia/koko perhettä, koska sen myötä voidaan vahvistaa lapsen hyvinvointia. Perhelähtöinen suunnittelu vaatii paljon ammattilaisilta, koska siinä on osattava yhdistää mielekkäällä tavalla eri toimijoiden näkökulmat ja osaaminen lapsen tai nuoren ja perheen parhaaksi. (Pietiläinen 2014.)

Perhetyön sisältö, toimintamuodot, tavoitteet, tekijät ja organisointi ovat hyvin vaihtelevia. Kunnissa perhetyötä toteutetaan monipuolisesti eri toimijoiden järjestämänä. Lastensuojelun ja kodinhoidon perhetyötä sekä terveydenhuollon ja perheneuvoloiden perhetyötä järjestävät sosiaali- ja terveystoimi. Sivistystoimi vastaa varhaiskasvatuksen perhetyöstä ja kouluissa tapahtuvista perhetyön hankkeista. Voidaan puhua myös matalan kynnyksen perhetyöstä, jonka toiminta on kiinnitetty neuvoloihin tai päivähoidon perhetyöhön. (Reijonen 2013.)

Järjestöillä ja seurakunnilla on tarjolla erilaisia perhetyön muotoja moniin eri tarpeisiin. Tunnetuimpia järjestötoimijoita ovat Ensi- ja turvakotien liiton Alvari-perhetyö ja Mannerheimin lastensuojeluliiton perhetyö. Kunnat hankkivat usein järjestöjen tuottamaa perhetyötä ostopalveluina. Perhetyötä tarjoavat nykyisin myös yksityiset lastensuojelualan eri yritykset. (THL.)

2.1 Ennaltaehkäisevä ja korjaava perhetyö

Perhetyötä tarkasteltaessa puhutaan usein ennaltaehkäisevästä ja korjaavasta perhetyöstä. Korjaavan perhetyön tehtävä on vaikeissa elämäntilanteissa elävien perheiden tukeminen ja kuntouttaminen lastensuojelun sosiaalityön tukitoimena, silloin kun lapsen huolenpito, tarpeet ja turvallisuus ovat uhattuina. Korjaava perhetyö on lastensuojelullista, suunnitelmallista ja tavoitteellista tilanteen selvittelyä sekä tukemista kohti yhdessä sovittuja muutoksia. (Reijonen 2013.)

Päätöksen perhetyön tukitoimesta tekee sosiaalityöntekijä, joka päättää myös työskentelyjakson pituudesta, seurannasta ja arvioinnista yhdessä perheen kanssa. Lastensuojelu voi velvoittaa perheen osallistumaan perhetyöhön, joten kriisitilanteessa tarjottavaan perhetyöhön sisältyy tuen lisäksi myös kontrolli. Perhetyön ei kuitenkaan tarvitse aina merkitä lähetettä tai lastensuojelun asiakuutta, vaan se voi perustua vapaaehtoisuuteen. (Reijonen 2013.)

Reijosen mukaan (2013) ennaltaehkäisevä perhetyö merkitsee kokonaisvaltaisen, suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen tuen antamista lapsiperheelle. Perheen jäseniä tuetaan yksilöinä sekä perhettä kokonaisuutena. Ennaltaehkäisevässä perhetyössä pyritään tukemaan perheen elämänhallintaa, omien voimavarojen löytämistä ja käyttöönottoa ja siten vahvistaa arjessa selviytymistä. Perhetyö liittyy usein vanhemmuuden tukemiseen, lasten hoidon ja kasvatuksen ohjaamiseen, arjenhallintaan, toimintakyvyn vahvistamiseen, vuorovaikutustaitojen tukemiseen, sosiaalisten verkostojen laajentamiseen ja/tai syrjäytymisen ehkäisyyn.

Parhaimmillaan varhaisella perhetyöllä voidaan ennaltaehkäistä lastensuojelun tarve. Hoitaminen on kalliimpaa kuin ennaltaehkäiseminen. Lasten ja nuorten ehkäiseviin palveluihin sijoitetaan aivan liian vähän. Vakavien häiriöiden etenemisprosesseja ei tunneta, jolloin riskeihin kuten perheväkivalta, kiusaamien, käytöshäiriöt ja vetäytyminen eroon ihmissuhteista, suhtaudutaan liian kevyesti. Tällä hetkellä lastensuojeluun sijoituista varoista ehkäisevään työhön käytetään 20 prosenttia ja loput 80 prosenttia varataan viimesijaisiin toimiin. (Mäkelä 2013: 21.)

2.2 Kirkon perhetyö

Seurakuntien järjestämä perhetyö on osa perhetyön toimintakenttää. Kirkon perhetyö merkitsee seurakunnan työntekijöiden ja vapaaehtoisten toimintaa, jolla voidaan vahvistaa perheiden ja niiden jäsenten jaksamista vaikeissa elämäntilanteissa, keskinäistä välittämistä ja kunnioitusta sekä kasvua ihmisenä. Perheiden kanssa tehtävässä työssä nähdään, että yhdessäolo ja perheenjäsenten yhteys toisiinsa ovat arvokkaita. Seurakunta tarjoaa hyvän mahdollisuuden kohdata sekä samassa että erilaisessa elämäntilanteessa olevia ihmisiä. Vertaisryhmien ja rinnalla kulkemisen merkitys kasvaa koko ajan. Kirkon perhetyölle oman erityisen leimansa antaa sen mahdollisuus tukea myös perheen hengellistä elämää ja yhteyttä seurakuntaan. (Kirkkohallitus 2009: 7, 9.)

Kirkon perhetyö jaetaan neljään osaan: ilo ja oppiminen, varhainen tuki, vahvistaminen sekä ongelmien työstäminen ja kriisiapu. Ilo ja oppiminen merkitsevät perhetyön toimintaa ja kohtaamista, jossa on mukava olla yhdessä tai ollaan kiinnostuneita uuden oppimisesta. Toiminta voi olla musisointia, keskustelua, hiljentymistä, retkiä sekä ryhmiin, kerhoihin, erilaisiin tilaisuuksiin tai perhemessuihin osallistumista. (Kirkkohallitus 2009: 24.)

Varhainen tuki merkitsee perheen varhaisen tuen tarpeen huomaamista ja siihen reagoinnista. Lapset ja nuoret kertovat eri tavoin, kun perheessä voidaan huonosti. Varhaisella puuttumisella ja ammattiavun piiriin ohjaamisella voidaan estää tilanteen paheneminen ja auttaa lasta sekä koko perhettä. (Kirkkohallitus 2009: 24.)

Perheen vahvistaminen on tarpeen muutoskohdissa tai erityisissä perheen elämänkaaren vaiheissa kuten lapsen syntymän tai perheen jäsenen kuoleman yhteydessä, murrosikäisen perheessä tai tyhjän pesän vaiheessa. Seurakunnan työntekijöillä on tietoa ikään liittyvistä kehitystehtävistä ja elämänkaaresta. Tämän tietoisuuden myötä seurakunnilla on mahdollisuus ennakoida toiminnassaan perheiden riskialttiita muutoskohtia. Vahvistavan työn toimintamuotoja ovat yhteistyö neuvolan kanssa, perhekerhot, murrosikäisten vanhempien huomiointi rippikoulutyössä sekä parisuhdetoiminta. (Kirkkohallitus 2009: 25.)

Kirkon kriisiapua ja apua ongelmien työstämiseen tarvitaan silloin, kun perhettä kohtaa äkillinen kriisi tai ongelma on syntynyt pitkän ajan kuluessa. Vaikeudet voivat muuttua monimutkaisiksi ongelmiksi, jos niitä ei tietoisesti käsitellä. Apua voi tarvita yksittäinen

perheenjäsen, pariskunta tai koko perhe. Joillakin kirkon työntekijöillä on osaamista pidempiaikaisen terapeuttisen prosessin ohjaamiseen ja rinnalla kulkemiseen. (Kirkkohallitus 2009: 25.)

Kaikilla kirkon työntekijöillä tulisi olla tietous siitä, miten toimia apuna äkillisessä kriisitilanteessa ja mihin asiakkaat ohjataan saamaan lisätukea. Seurakunnissa toimii myös perheneuvojia, jotka ovat erikoistuneet auttamaan kriisissä olevia pariskuntia, perheitä ja yksittäisiä perheenjäseniä. Perheneuvojat tarjoavat työnohjauksellista ja koulutuksellista tukea muille työntekijöille perhekysymyksiin liittyen. Ongelmien työstämisen ja kriisiavun toimintamuotoina ovat kotikäynnit, kertaluonteiset tapaamiset, pitkäkestoinen työskentely ja vertaisryhmät. (Kirkkohallitus 2009: 25.)

3 Perhetyön haasteet

Lea Rättyä on väitöskirjassaan ”Diakoniatyö yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa muutoksessa” tehnyt tutkimusta kirkon diakoniatyössä havaituista perheiden ongelmista ja haasteista. Haasteita ovat esimerkiksi päihdeongelmat, työttömyys, velkaantuminen ja taloudelliset vaikeudet 2002 laman seurauksena ja uusperhekuviot. Lisäpainetta perheille toivat myös molempien vanhempien pakollinen työssä käyminen, lähiverkoston ja sukulaisten puuttuminen sekä pitkä etäisyys heihin. Tämä herätti huolta lasten yksinolosta. Perheiden pahoinvointi näyttäytyi tutkimuksessa lasten turvattomuutena sekä vanhempien jaksamiseen liittyvinä ongelmina ja avioeroina. Tutkimuksen mukaan perheet elävät hyvinkin raskasta arkea ilman riittävää apua ja tukiverkostoa. (Rättyä 2009: 70, 129.)

Diakoniatyöntekijät olivat huolissaan perheiden hyvinvoinnista, perheeseen sitoutumisesta, työn ja perhe-elämän yhteensovittamisesta sekä lasten tilanteesta. Perheet kärsivät tuen puutteesta, erityisesti koskien vanhempien kasvatustehtävää sekä riskiperheitä. Perheille suunnattua tukea pitäisi monipuolistaa ja lisätä sekä tulisi antaa entistä enemmän taloudellista tukea ja kodinhoidollista apua. Työntekijät näkivät seurakunnan tekemän perhetyön tärkeänä ennaltaehkäisevänä toimintana. (Rättyä 2009: 70, 129.)

Perhetyö on suorassa yhteydessä lastensuojeluun ja huostaanottojen määrään, joten sen kehittäminen on lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta ensisijaisen tärkeää. Hyvä esimerkki ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen merkityksestä ja sen onnistuneesta kehittämisestä on Imatran kunnan hyvinvointineuvolan toimintamalli, joka palkittiin 21.3.2013 Kunnallinen lastensuojeluteko- palkinnolla. (Kunnat.net 2014.)

Imatralla havaittiin, että lastensuojelun sekä lasten ja nuorten erityispalveluiden kustannukset kasvoivat samaan aikaan kuin huostaanottoja tehtiin valtakunnan keskimäärää enemmän. Kunnassa päätettiin panostaa ennaltaehkäisevään työhön jonka myötä pitkäaikaisesti sijoitettujen lasten määrä ja lastensuojelun kokonaismenot ovat kääntyneet selkeään laskuun. Muutoksen myötä Imatralla on voitu lakkauttaa kokonaan yhden lastenkodin toiminta ja siirtää sieltä vapautuneet työntekijäresurssit perhetyöhön ja lastensuojelun avohuoltoon. (Kunnat.net 2014.)

Hyvinvointineuvolan toiminnan tavoitteena on lapsiperheiden hyvinvoinnin ja vanhemmuuden tukeminen sekä erityistä tukea tarvitsevien perheiden tunnistaminen ja auttaminen ehkäisemällä ja hoitamalla lapsiperheiden ongelmia mahdollisimman ajoissa suoraan heidän kotonaan. Toiminnassa pyritään käytännönläheiseen avun antamiseen virostokäyntien ja keskustelujen sijaan. Kun perheeseen odotetaan lasta, neuvolan työntekijä tapaa kaikki perheenjäsenet heidän kotonaan sekä muissa perheelle luonnollisissa ympäristöissä. Perheessä vieraillaan tuen tarpeen mukaan, ja tarvittaessa käynnistetään varhainen perhetyö. Imatralla perhetyötä on uudistettu myös siten, että sitä tehdään iltaisin ja viikonloppuisin. (Kunnat.net 2014.)

4 Pakilan seurakunnan perhetyön toimintaympäristö

Pakilan seurakuntaan kuuluvia alueita ovat Länsi- Pakila, Itä- Pakila sekä Tuomarinkylä, johon kuuluvat Paloheinä, Torpparinmäki ja Haltiala. Alueella on 3420 lapsiperhettä, joka on noin puolet kaikista alueen asutokunnista. (Tietokeskus 2014: 108–109, 112–113, 119–120.)

Alueen yhteisissä perheverkostokokouksissa on tullut usein esille, että perheet eivät hae apua julkisista palveluista. Jos jotakin ongelmaa on, haetaan apua yksityisen sektorin palveluista. Erityistä huolta herättävät väsyneet vanhemmat. Tällä hetkellä perheet tarvitsevat tukea kasvatuksellisissa kysymyksissä, lapsen uniongelmiin, parisuhteen ongelmiin sekä erilaisiin elämän kriiseihin liittyen. (Verkostokokous 7.5.2014. Liite 1.)

Seurakunnan lapsityönohjaaja, sosionomi-diakoni, Tanja Berg on kertonut, että alueen perheillä on hyvin suuri leimautumisen pelko ja sen vuoksi perheet eivät uskalla hakeutua avun piiriin tai osallistua toimintaan. On esimerkiksi käynyt niin, että samanaikaisesti usealta vanhemmalta nousi huoli oman lapsen kehitykseen liittyen. Sekä seurakunta, että neuvola saivat huolestuneita yhteydenottoja vanhemmilta. Vanhemmat toivoivat asiaan tukea ja järjestettiin ryhmä, jossa olisi voinut jakaa tilanteeseen liittyviä tunteita ja ajatuksia. Ryhmään tuli ilmoittautumisia, mutta kun toiminta aloitettiin, kukaan ei saapunut paikalle.

Pakilan seurakunnan perhetyötä on ryhdytty kehittämään maaliskuussa 2014, koska työntekijät ovat kokeneet, että olemassa oleva perhetyö ei enää vastaa perheiden tarpeisiin, perheiden haluamalla ja tarvitsemalla tavalla. Lapsityönohjaaja Tanja Bergin mukaan tämä näkyy esimerkiksi erilaisten tapahtumien ja perheleirien vähenevissä kävijämäärissä. Subjektivisen päivähoito-oikeuden myötä perinteisten päiväkerholaisten määrä on vähentynyt. Tosin uuden päivähoito-oikeutta koskevan muutoksen myötä tilanne saattaa jälleen muuttua. Subjektivistä päivähoito-oikeutta rajoitetaan sosiaaliset perusteet huomioivalla tavalla osa-aikaiseksi silloin, kun vanhempi on kotona äitiys-, isyys-, vanhempain tai hoitovapaalla tai kotihoitontuella (THL 2014). Perinteisten toimintojen rinnalle ja tilalle tarvitaan uudenlaista perhetyötä.

Pakilan seurakunnalla on täällä hetkellä perhetoimintana perhekerhot Pakilassa, Paloheinässä ja Torpparinmäessä, jotka ovat avoinna aamupäivisin maanantaisin, tiistaisin,

ja torstaisin klo 9.30–11.30 sekä keskiviikko ja torstai iltaisin klo 17.30–19.00. Nämä perhekerhot saavuttavat kuitenkin vain pienen osan perhetyön asiakasryhmästä. Perhekerhojen tyypilliset osallistujat ovat usein äitejä, joilla on alle päiväkerhoikäinen eli 3-vuotias lapsi, mutta toisinaan kerhossa näkyy myös isovanhempia ja isiä. Iltapäiväkerhot puolestaan saavuttavat vain 40 perhettä 3420:stä, mikä on melko vähän suhteessa perheiden määrään. Muuta perheille suunnattua toimintaa ovat retket, perhemessut ja tapahtumat. Diakoniatyöllä voidaan osiltaan vastata perheiden erityistarpeisiin. (Pakilan seurakunta.)

Perhetyön kehittäminen Pakilan seurakunnassa on tähän asti pitänyt sisällään muutoksia perhekerhotoiminnassa, uusia perhetapahtumia ja tapahtumia vanhemmille, yhteistyön käynnistämistä eri verkostojen kanssa sekä perhetyön kyselyn.

5 Perhetyön kysely

Perhetyön kysely tehtiin Pakilan seurakunnassa huhtikuun ja toukokuun 2014 aikana. Kysely lähetettiin kaikille alueen perheille, joissa on vuonna 2014 kaksi, kolme tai neljä vuotta täyttävä lapsi. Kyselyitä lähetettiin, yhdessä monen muun postin kanssa, noin 450 ja sen avulla oli tarkoitus kartoittaa ja kerätä alueen lapsiperheiden mielipiteitä, ajatuksia, tarpeita, toiveita ja ideoita koskien Pakilan seurakunnan nykyistä ja tulevaa perhetyötä. Vastausten pohjalta on tarkoitus kehittää toimintaa entistä perhelähtoisemmäksi, sekä vastaamaan paremmin perheiden tarpeita. Vastauksia kyselyyn saatiin 48. (Liite 2.)

Opinnäytetyötä varten perehdyimme perhetyön kyselyn vastauksiin. Vastauksista oli havaittavissa, että nykyisistä toimintamuodoista ylivoimaisesti suosituimpia olivat lasten kauneimmat joululaulut ja erilaiset perhetapahtumat. Tapahtumia toivoi 39 vastaajaa ja lauluja 45. Perhekerhoilla ja perhemessuilla oli myös kysyntää. Suunnitteilla olevista toiminnoista eniten kannatusta saivat vanhempien ryhmätoiminta, lastenhoitopalvelu arki-ilтана ja kesäperhekerho.

Kyselyn vastausten perusteella päätimme kehittää ja toteuttaa perheiden kesätoimintaa. Tarve kesätoiminnalle oli kyselyn lisäksi ilmennyt myös aiemmin keväällä käydyssä perheverkkokokouksessa. Kesätoiminta sai nimekseen perheiden Kesäkeskiviikot.

6 Sosiokulttuurinen innostaminen Kesäkeskiviikoissa

Kesäkeskiviikkojen taustalla käytimme sosiokulttuurisen innostamisen teoriaa, koska se sisältää monia sellaisia elementtejä, jotka tukevat vanhemmuutta vahvistavaa perheiden kanssa tehtävää työtä. Arkilähtöisyys, osallisuus ja sen myötä rakentuva yhteisöllisyys luovat pohjaa vanhemmuuden tukemiselle. Parhaimmillaan toiminta kannustaa ihmistä positiivisiin arjen muutoksiin. Innostamisen menetelmät puolestaan antavat mahdollisuuden omalle luovuudelle ja keinoja itsensä ilmaisulle. Seuraavassa kappaleessa avaamme tarkemmin sosiokulttuurisen teoriaa yleisesti sekä niitä ajatuksia, jotka ovat erityisesti ohjanneet toimintaamme.

Sosiokulttuurinen innostaminen on sosiaalipedagogiikan soveltamisen ala. Innostaminen nähdään ammatilliseksi toiminnaksi, jonka tiedeperusta löytyy sosiaalipedagogiikasta. (Kurki 2000: 44.) Arkilähtöisen sosiaalipedagogiikan tehtävä on auttaa perheitä näkemään muutoksen mahdollisuuksia omassa arjessaan ja rohkaista tavoitteellisen muutoksen aikaansaamiseen. Kyse on oman elämäntavan ja perhekulttuurin rakentamisesta perheen omien valintojen ja lähtökohtien kautta, tarvittaessa myös yhteiskunnallisiin epäkohtiin vaikuttamalla. (Tast 2007: 37–38.)

Innostaminen on toimintaan motivoimista ja yhteisön ja yhteiskunnan puolesta toimimista. Innostaminen on pedagoginen liike, jonka tavoite on saada ihmiset osallistumaan oman elämänsä ja yhteisöjensä elämän aktiiviseen ja tiedostavaan rakentamiseen. Sosiokulttuurinen innostaminen sisältää jatkuvaa teorian ja käytännön vuoropuhelua sekä luomisen ulottuvuuden, joka perustuu tietoon paremmasta. (Kurki – Nivala 2006: 152–157.)

Sosiokulttuurisen innostamisen perustaksi on arvioitava näkemämme ja toimittava muutoksen aikaansaamiseksi. Jokainen uusi arviointi tuo mukanaan tarkennuksia toimintaan sekä uutta toimintaa. Innostamisen tavoite on edistää ihmisten liittämistä yhteen, yhteisöllistä dialogia ja oppimista tekemällä ja kokemalla. Toiminnan tulee olla aina päämäärätietoista. (Kurki – Nivala 2006: 152–157.)

6.1 Avainkäsitteet ja tavoitteet

Kurki nostaa kirjassaan Sosiokulttuurinen innostaminen, esiin J. V. Merinon kolme sosiokulttuurisen innostamisen avainkäsitettä. Ensimmäinen käsite on elämän antaminen,

innostaminen. Sillä viitataan persoonallisen, inhimillisen yhteisön ja yhteiskunnan rakentamiseen. Saatetaan ihmisiä yhteen ja tuetaan kulttuurista luovuutta sekä moniarvoisuutta. Tavoitteena on hyvä elämänlaatu arjessa. Siinä tuetaan paikallisen kulttuurin ilmiöitä ja suositetaan sosiokulttuurisen innostamisen muuttumista ammatillisesta toiminnasta, ihmisten omaan aloitteellisuuteen perustuvaksi toiminnaksi, jonka ytimenä on kahden ihmisen välinen aito kohtaaminen. (Kurki 2000: 23.)

Toinen avainkäsite on välittää, ryhtyä välittäjäksi. Sen tavoitteena on synnyttää omaaloitteisia, projekteissa ja yhteistyön verkoissa toimivia ryhmiä. Toiminnassa tuetaan ihmisten omaa luovaa osallistumista erilaisten paikallisten ohjelmien avulla. Muuttaa laadullisesti, on kolmas, koko innostamista luonnehtiva yleiskäsite. Se pyrkii kohti solidaarisista mielenlaatua ja asennetta sekä tavoittelee tilanteiden muuttumista aktiivisiksi, osallistuviksi, solidaarisiksi, luoviksi, aloitteellisiksi ja innovatiivisiksi. (Kurki 2000: 23–24).

Teoksessa Sosiokulttuurinen innostaminen, Kurki nostaa esille P. Ferosonin sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteen kulttuurisen demokratian saavuttamisesta. Sen mukaan innostaminen on kasvatuksellinen toimintamuoto yhteiskunnan parantamiseksi. Se on myös asenne, joka sisältää sekä ammatillisen kutsumuksen että sitoutumisen. Innostamista voidaan soveltaa kaikilla elämäntiloilla ja sen tavoitteena on ihmisten oman osallistumisen avulla luoda kasvattava, solidaarisuuden arvot tiedostava yhteiskunta. Innostamisen keskeisiä käsitteitä ovat yhteisöllisyys, osallistuminen, herkistyminen, dialogi, luovuus ja toimintaan sitoutuminen. (Kurki 2000: 14.)

6.2 Osallisuus, yhteisöllisyys ja dialogisuus

Sosiokulttuurinen innostaminen merkitsee yhteisötyötä, jonka lähtökohtana on ihmisten arkipäivä. Toimitaan siellä, missä ihmiset elävät ja koetaan asioita yhdessä heidän kanssaan. Sosiokulttuurinen toiminta tapahtuu aina yhdessä toisten ihmisten kanssa. (Kurki 2011: 49.) Sosiokulttuurisen innostamisen perusedellytys on aidon yhteisön rakentuminen. Toiminta tapahtuu yhdessä muiden ihmisten kanssa, joilla on yhteinen tietoisuus, yhteiset unelmat ja tavoitteet paremmasta arkipäivästä. Innostamisen toiminnan pohjaksi tarvitaan yhteisöllisiä vuorovaikutussuhteita. (Kurki 2000: 129.)

Sosiokulttuurisesti innostava toiminta on avointa, vapaaehtoista ja toista kunnioittavaa. Innostaminen on ensisijaisesti osallistumista, jossa ihminen itse on keskeinen toimija,

joka myös parhaiten kykenee tutkimaan ja analysoimaan todellisuuttaan, suunnittelemaan toimintaa, luomaan huomisen utopiaa ja arvioimaan toimintaa. Ihminen sitoutuu toimintaan oman arkipäivänsä muuttamiseksi paremmaksi. (Kurki – Nivala 2006: 152–157.)

Sosiokulttuurisen innostamisen perusta on osallistuminen. Aluksi tulisi herätellä ihmisten aloitteellisuutta, jonka jälkeen rohkaistaan ihmisiä liittymään yhteen. Osallistumisen lopullinen tavoite on, että ihminen kykenisi rakentamaan nykyisyytensä ja tulevaisuuttaan persoonallisesti ja yhteisöllisesti. (Kurki 2007: 70.) Käytännössä osallistava metodologia tarkoittaa sitä, että ihmiset toimivat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa yhteisen päämäärän saavuttamiseksi ja sitä kautta saadaan aikaan muutosta yhteiskunnassa. (Kurki 2000: 88–89.) Sosiokulttuurisessa innostamisessa oleellista on, että ihmiset ovat alusta asti mukana toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä. Innostaminen on prosessi, jonka suunnitteluun kaikki osallistujat osallistuvat. (Kurki 2000: 120.)

Innostaminen tapahtuu minä – sinä suhteessa, joka merkitsee avoimuutta, suoruutta, vastavuoroisuutta ja läsnäoloa. Ihminen kohdataan aidosti ja vertailematta. (Kurki 2000: 131.) Sosiokulttuurisessa innostamisessa pyritään kohtaamaan yksittäisen ihmisen yksilöllinen kokemus. Ammatillisen työntekijän tehtävänä on herkistää, yllyttää, rohkaista, tukea ja motivoida ihmisiä osallistumiseen. (Kurki 2011: 49.)

6.3 Sosiokulttuurisen innostamisen ulottuvuudet

Sosiokulttuurisella innostamisella on kolme ulottuvuutta; pedagoginen, sosiaalinen ja kulttuurinen. Kulttuurisessa ulottuvuudessa korostuvat taiteen eri muodot. Kulttuurisella toiminnalla tavoitellaan luovuuden ja monipuolisen ilmaisun kehittymistä. (Kurki 2000: 46–47.)

Sosiaalinen ulottuvuus keskittyy ryhmään ja yhteisöön. Avainasemassa ovat ihmisen oma osallistuminen, integroituminen yhteisöön ja yhteiskuntaan sekä pyrkimys niiden laadulliseen muutokseen. (Kurki 2000: 47.)

Pedagogisella ulottuvuudella eli kasvatuksellisella toiminnalla tavoitellaan persoonan kehittymistä ja vahvistumista, asenteiden muutosta, kriittisen ajattelun vahvistamista, oman vastuun tiedostamista ja motivaation heräämistä. (Kurki 2007: 71).

6.4 Sosiokulttuurinen innostaja

Innostaminen ammattina syntyi 1960-luvulla vapaaehtoistyön pohjalta. Innostaminen on monissa maissa ammatti, johon koulutetaan, joten innostajaa kohtaan on olemassa pätevyysvaatimuksia sekä ammatillisia oikeuksia ja velvollisuuksia. (Kurki 2000: 11, 80.)

Kurjen kirjassa Sosiokulttuurinen innostaminen, esitetään Merinon näkemyksiä innostajan tehtävästä. Ammatillisen innostajan haastavana tehtävänä on luoda liikettä, huolehtuneisuutta, levottomuutta sekä tuetaan aloitteellisuutta, asioiden täytäntöönpanoa, itsenäistä toimintaa ja vastuuntuntoa. Toinen tehtävä on tukea jo olemassa olevia kykyjä eli motivoida, herätellä, vahvistaa ja koordinoita yksilöiden ja ryhmien kykyjä ja voimia sekä heidän osallistumistaan sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja kulttuuriseen toimintaan. (Kurki 2000: 23.)

Innostajat voivat olla luonteeltaan hyvin erilaisia. Innostajan omilla asenteilla, odotuksilla, uskomuksissa ja persoonallisilla piirteillä on suuri merkitys ja vaikutuksensa innostamisen prosessiin. Innostajan oma itsetuntemus, kehittyminen ja tasapainoisuus vaikuttavat kykyyn kohdata ihmisten ongelmia ja haasteita. Innostajan tulee luottaa henkilön ominaisuuksiin ja kykyihin ratkaista itse omat ongelmansa ja sen myötä kehittyä eteenpäin. Voidakseen luoda ryhmäsuhteita on ymmärrettävä ihmissuhteiden merkitys ja luonne. Innostajalta tulee löytyä kykyä kohdata ongelmia, vähentää jännitteitä ja ratkaista konflikteja. Innostajan täytyy osata yllyttää ja herätellä mukaan toimintaan ilman määräilyä. Lisäksi innostajalta täytyy löytyä kyky omistautua sekä organisoida asioita ja ihmisiä. (Kurki 2000: 83.)

6.5 Sosiokulttuurisen innostamisen menetelmät

Innostaa voidaan monilla eri elämän alueilla. On kulttuurista, kasvatuksellista, sosiaalista, urheilullista, yhteisöllistä, vapaa-aikaan sekä turismiin liittyvää innostamista. (Kurki 2000: 89.) Sosiokulttuurisessa innostamisessa on tärkeää tuntee yhteisö, jotta voi löytää sopivat menetelmät toiminnan toteuttamiselle. Eri ryhmillä on omat tarpeet, joita on syytä ensin kartoittaa. (Kurki 2011: 43- 44.)

Sosiokulttuurisen innostamisen käytetyimpiä menetelmiä ovat projektit, joiden tavoitteena on aina todellisuuden parantaminen. Edellytyksenä innostamisen onnistumiselle on aidon yhteisön rakentuminen. (Kurki 2000: 120, 129.)

Ei ole olemassa tarkkaa kaavaa siitä, millainen projektin tulisi olla ja miten sen kuuluisi edetä. Projektin eri vaiheiden kuvaaminen auttaa tavoitteiden asettamisessa ja projektin organisoinnissa. Eri vaiheet konkretisoivat tekemistä ja sen myötä voidaan asettaa kriteerit arvioinnille. Projektin tulee olla suunniteltu, menetelmien tarkoituksen mukaisia, jotta voidaan saavuttaa haluttu päämäärä. (Kurki 2008: 191–193.)

Sosiokulttuurisessa innostamisessa menetelmät voivat olla mitä tahansa, mutta niiden tulee sisältää tietynlaisia piirteitä. Sosiokulttuurisen innostamisen mukaisten menetelmien tulee olla dialogisia. Toiminnan lähtökohtana ovat ihmisten kiinnostuksen kohteet, tarpeet ja tavoitteet. Niiden tulee olla mahdollistavia sekä yhteydessä ihmisten todellisuuteen ja arkipäivään. Menetelmät eivät ole kilpailevia, vaan niillä tuetaan yhteistä osallistumista, yhteistyötä ja yhteisiä tavoitteita. (Kurki 2007: 71, 88.)

Sosiokulttuurisen innostamisen menetelmät ovat ryhmäännyttäviä. Pyritään tukemaan ryhmien perustamista sekä ihmisten päättämiä ja toteuttamia yhteisiä toimintoja. Menetelmien tulee juurtua jo olemassa olevaan toimintaan ja tavoitteisiin luoden arkielämän täydellistymistä. Menetelmät ovat monipuolisia ja joustavia ja niitä tulee käyttää yksilön persoonan tai ryhmän tarpeiden mukaisesti. Lisäksi menetelmien tulee olla aktiivisia niin, että edistetään ja kunnioitetaan yksilöiden ja ryhmien omaa aloitteellisuutta. Ihmisen tulee tuntea itsensä kunnioitetuksi ja huomioon otetuksi. (Kurki 2007: 88–89.)

7 Kesäkeskiviikkojen toiminnan suunnittelu ja tavoitteet

Sosiokulttuurinen innostaminen on aina päämäärätietoista ja suunniteltua toimintaa. Suunnitelman tulee vastata kysymyksiin kuka tai ketkä toimintaa järjestävät ja siihen osallistuvat? Projektille tulee löytyä perustelut; mitä tehdään ja miksi? Miten toimintaa toteutetaan, minkä avulla ja keiden kanssa? Lisäksi tulee sopia missä ja milloin toimintaa toteutetaan. (Kurki 2007: 86–87.)

Kesäkeskiviikkojen suunnitelmassa on vastattu edellä mainittuihin kysymyksiin. Pohjan Kesäkeskiviikkojen toiminnan suunnittelulle loivat työnantajan asettamat taloudelliset vaatimukset ja toiveet, perhetyön kysely sekä sosiokulttuurisen innostamisen teoria.

Työnantajan vaatimuksia olivat, että toiminnasta tuli periä maksu, koska toiminnan kuluja: askartelumateriaaleja tai tarjottavia, ei ollut sisällytetty tämän vuoden perhetyön budjettiin. Kesäkeskiviikot tuli toteuttaa osittain vapaaehtoisvoimin, koska toiminnalle ei ollut asetettu työntekijäresursseja, eikä myöskään budjetoitu rahaa vierailijoita varten. Lisäksi työnantajan toiveena oli, että Kesäkeskiviikot houkuttelisivat uusia perheitä mukaan toiminnan piiriin.

Perhetyön kyselyssä toivottiin mm. kesäperhekerhoa, ryhmätoimintaa sekä keskusteluja vanhemmuudesta liittyen jaksamiseen, lapsen kehitysvaiheisiin, arjen haasteisiin ja siihen kuinka olla parempi vanhempi. Lisäksi toivottiin yhteisiä lauluhetkiä, vapaahetkeä äidille sekä askartelua ja tanssia. Halusimme ottaa toiveet huomioon Kesäkeskiviikkojen toiminnan suunnittelussa. Perhetyön kyselyssä otettiin huomioon myös lasten toivomukset, jotka halusimme sisällyttää kesätoimintaan. Lasten toivomuksia olivat *nikkaroiminen, kitaramusiikki, tanssi, askartelu, piirtäminen, laulaminen sekä leikkiminen*.

Sosiokulttuurisen innostamisen teoriasta halusimme nostaa toiminnassa ja tavoitteissa erityisesti esille osallisuuden ja yhteisöllisyyden. Koimme tärkeänä ihmisten sosiokulttuurisen innostamisen sosiaalisen, pedagogisen ja kulttuurisen ulottuvuuden sekä dialogisuuden. Pyrimme myös jatkuvaan innostamisen mukaiseen arviointiin ja toiminnan kehittämiseen. Pohdimme myös itseämme innostajina sekä omaa ammatillisuuttamme.

Tältä pohjalta Kesäkeskiviikkojen tavoitteiksi muodostuivat vanhemmuuden tukeminen, lapsen osallisuuden huomioiminen, mukavan ja monipuolisen tekemisen tarjoaminen

lapselle sekä yhteisöllisyyden edistäminen ja vahvistaminen, yhdessä tekeminen. Lähtökohtaiset tavoitteet olivat asiakaslähtöisyys sekä avoin ja leppoisa ilmapiiri. Lisäksi tavoitteena oli oman ammatillisuuden kehittyminen ja oppiminen.

Arviointi on osa sosiokulttuurista innostamista. Osallistujat ovat itse mukana arvioinnissa. Toimintaa suunnitellessa on valittava mitä arvioidaan; tuloksia, tehokkuutta, kustannuksia, prosessia vai tarpeita. Itsearviointi on innostamisessa välttämätöntä. (Kurki 2000: 150–152.)

Tavoitteemme oli arvioida toimintaa ja tavoitteita jokaisen kerran jälkeen, sekä kirjata esiin nousseita ajatuksia ylös. Arvioimme myös budjetin toteutumista työnantajan antamien raamien mukaisesti. Lisäksi pyysimme palautetta vierailijoilta ja perheiltä. Palautetta ja arviointia varten teimme oman palautelaatikon, jotta perheillä olisi mahdollisuus antaa palautetta myös nimettömästi jokaisen kerran jälkeen.

Arvioinnin kohteiksi valitsimme toiminnan ja järjestelyjen sujumisen, sosiokulttuurisen innostamisen mukaisen toiminnan; erityisesti yhteisöllisyyden ja osallisuuden kannalta. Oman toiminnan ja osaamisen kehittyminen ja sen kuinka hyvin toiminta ja menetelmät vastasivat perheiden tarpeita, odotuksia ja sosiokulttuurisen innostamisen menetelmiä.

8 Kesäkeskiviikkojen toiminnan kuvaus

Pakilan seurakunnassa ei ole koskaan aiemmin järjestetty perheiden kesätoimintaa, joten kesäkeskiviikot toimivat kokeiluna. Kesäkeskiviikot toimivat nimensä mukaisesti joka keskiviikkoamu klo 9–11.30 koko kesän ajan ajalla 4.6.–6.8. Keskiviikkoja oli yhteensä kymmenen. Kesätoiminta ei sisältynyt Pakilan seurakunnan lapsi- ja perhetyön budjettiin, joten jouduimme perimään toiminnasta viiden euron tarvike- ja tarjoilumaksun/perhe.

Kesäkeskiviikot kokoontuivat Pakilan seurakunnan kerhotila VälKeessä. Tilat olivat erinomaisten hyvin tarkoitukseen sopivat, pihaa lukuun ottamatta. Käytössämme oli päiväkerhotila, päiväkerhon lelut sekä yhteinen isompi tila, jossa perhekerho toimintakaudella kokoontuu. Saatoimme hyvin jakaa toimintaa eri pisteisiin.

Kesäkeskiviikkojen toiminta oli kaikille avointa, perhelähtöistä ja vanhemmuutta tukevaa ryhmätoimintaa, johon olivat tervetulleita kaikki perheet kokoonpanosta riippumatta. Kesäkeskiviikoilla oli kaksi tavoitetta; sosiokulttuurisen innostamisen mukainen toiminta ja vanhemmuuden tukeminen. Lisäksi tavoitteitamme olivat asiakaslähtöisen toiminnan tarjoaminen, avoin ja leppoisa ilmapiiri, mukavan ja monipuolisen tekemisen tarjoaminen lapsille. Halusimme tarjota perheille mahdollisuuden tulla mukaan toimintaan ja tutustumaan toisiinsa, puhumaan vanhemmuudesta, sen iloista ja haasteista sekä olemaan ja tekemään yhdessä.

Halusimme rakentaa mahdollisimman monipuolisen ohjelman erilaisten teemojen ja vierailijoiden ympärille, jotta jokaisella perheellä olisi mahdollisuus löytää toiminnasta jokin itselle sopivaa. Kesäkeskiviikkojen teemoja olivat Salsaa ja taidetta, Kesäkirpputori, Juhannusetkot, Vanhemmuus I, Tuunauspäivä, Hemmottelupäivä, Musapäivä, Vanhemmuus II, Satujen taikaa ja lopuksi Päätöskekkerit. Jokaisella kerralla lapsilla oli mahdollisuus leikkiä, askarrella, piirtää ja värittää. Päädyimme edellä mainittuihin teemoihin perhetyön kyselyn pohjalta. Keskiviikkojen toiminta oli suunnattu erityisesti perhetyön kyselyyn vastanneille perheille, joiden lapset olivat pääasiassa alle neljävuotiaita.

Menetelmiksi valitsimme erilaisia luovia toimintoja, kuten tanssi, musiikki, askartelut, kirjallisuus, koska ne olivat hyvin sosiokulttuurisen innostamisen menetelmien mukaisia. Ne tarjosivat mahdollisuuden ryhmäytymiseen, yhdessä tekemiseen ja samalla ne edistivät innostamisen kulttuurisen ulottuvuuden tavoitetta luovuudesta ja monipuolisesta ilmaisusta.

Järjestelyt hoidettiin aina hyvin etukäteen, jotta toiminnan aikana saatoimme keskittyä olemaan aidosti läsnä. Järjestelimme tilat aina kuhunkin teemaan sopivaksi. Esimerkiksi Salsapäivänä tyhjensimme yhden huoneen tanssisaliksi. Hemmottelupäivänä tilat muutuivat mini-kylpyläksi ja Tuunauspäivänä oli useita erilaisia pisteitä, joissa saattoi tehdä erilaisia kädentöitä.

Toteutimme toimintaamme yhteistyössä eri vierailijoiden, muiden alojen asiantuntijoiden kanssa. Kirpputoripäivän järjestivät Pakilan seurakunnan lapsityönohjaaja ja diakoni, koska olimme itse muiden työtehtävien vuoksi estyneitä, mutta halusimme aloittaa toiminnan heti kesän alussa katkeamattomana. Arvioimme toimintaa säännöllisesti.

Mainostimme toimintaa seurakunnan Facebook- ja nettisivuilla sekä Kirkko ja kaupunki -lehdessä. Lähetimme esitteitä jokaiseen lähialueen leikkipuistoon ja perhetaloon sekä lastensuojelun ja varhaisentuen perhetyöntekijöille. Lisäksi jaoimme mainoksia suoraan niille perheille, jotka olivat jo mukana seurakunnan toiminnassa perhe- tai päiväkerhoissa. (Liitteet 3, 4 ja 5.)

9 Kesäkeskiviikkojen tavoitteet ja toiminnan arviointi

Taulukko 1. Kesäkeskiviikkojen toiminnan tavoitteet ja arviointi

Pvm	Aihe	Osallistujat		Sosiokulttuurisen innostamisen ulottuvuus			Tavoitteet ja niiden painottuminen kerrasta riippuen, toteutuma (Ei lainkaan -, Toteutunut vähän +, Toteutunut pääosin ++, Toteutunut suunnitellusti +++)										
		Aikuiset	Lapset	Sosiaalinen	Pedagoginen	Kulttuurinen	Perheiden osallisuus			Lapsen osallisuus			Asiakaslähtöisyys	Avoin ja leppoisa ilmapiiri	Yhteisöllisyys	Yhteinen tekeminen	Vanhemmuuden tukeminen
4.6.2014	Salsa ja taidetta	9	13	X	X	X	Suunnitteluun osallistuminen	Toimintaan osallistuminen	Toimintaan vaikuttaminen	Suunnitteluun osallistuminen	Toimintaan osallistuminen	Toimintaan vaikuttaminen	Asiakaslähtöisyys	Avoin ja leppoisa ilmapiiri	Yhteisöllisyys	Yhteinen tekeminen	Vanhemmuuden tukeminen
11.6.2014	Kesäkiippuroi	7	12	X			-	+++	++	-	+++	++	+++	+	+++	+	+
18.6.2014	Juhannusekot	15	25	X			-	+++	+	-	+++	+	++	+++	+++	++	+
25.6.2014	Vanhemmus 1	14	26	X	X		-	++	++	-	+	+	+++	+	+	+	+++
2.7.2014	Tuunauspäivä	11	19	X		X	-	++	++	-	+++	++	++	++	++	+++	+
9.7.2014	Hemmottelupäivä	7	12	X			-	++	++	-	+	+	++	++	++	+	++
16.7.2014	Musapäivä	9	14	X	X	X	-	+++	++	-	+++	+++	++	+++	+++	+++	+
23.7.2014	Vanhemmus 2	3	3	X	X		+	++	++	+	+	+	+++	+	+	+	+++
30.7.2014	Savujen taikaa	6	10	X	X	X	-	++	+	-	+++	+++	++	++	++	++	++
6.8.2014	Päätöskeikit	7	10	X			+	++	+	+	+++	+	+++	+++	+++	+++	+

Edellä olevassa taulukossa on kerrottu kunkin Kesäkeskiviikon päivämäärä, aihe, kävijämäärä sekä sosiokulttuurisen innostamisen ulottuvuus. Lisäksi taulukko kertoo kesäkeskiviikkojen tavoitteista ja niiden toteutumisesta kunkin kerran aikana. Seuraavissa kappaleissa on avattu taulukkoa tarkemmin ja arvioitu toiminnan ja tavoitteiden toteutumisesta tarkemmin.

Kesäkeskiviikot saavuttivat 35 eri perhettä, äitiä lapsineen. Vain kerran mukana oli yksi isä. Yhteensä toimintaan osallistui 95 eri kävijää. Perheet osallistuivat toimintaan hyvin vaihdellen; jotkut kävivät vain kerran ja toiset melkein jokaisella kerralla. Enimmillään Kesäkeskiviikoissa oli 40 osallistujaa ja vähimmillään 6. Keskimääräinen kävijämäärä oli 23,2. Lapsista nuorin oli muutaman viikon ikäinen ja vanhin kouluikäinen. Kävijöiden määrä oli hyvä ja olimme siihen tyytyväisiä, koska toiminta oli uutta.

Jokaisen Kesäkeskiviikon aikana ja niiden jälkeen, kävijöillä oli mahdollisuus antaa nimenomaisesti palautetta palautelaatikkoon. Teimme palautelaatikon, koska ajattelimme, että sinne vanhempien on helpompi kirjoittaa rehellisesti kriittistäkin palautetta. Kahdella viimeisellä kerralla keräsimme palautteita erityisellä palautelomakkeella, jossa kysyttiin ilmapii-riä, vanhemmuuden tukemista, ohjaajia ja järjestelyjä sekä itse toimintaa koskevia kysymyksiä. (Liite 6.) Kävimme jokaisen kerran jälkeen arviointikeskustelua keskenämme sekä myös yhdessä vierailijoiden kanssa. Kirjasimme oleellimmat palautteet ylös.

Perheet vaikuttivat toimintaan ja sen suunnitteluun aiemmin tehdyn perhetyönkyselyn muodossa, mutta eivät juurikaan toiminnan aikana. Sosiokulttuurisessa innostamisessa arviointi ja toiminnan päämäärä ovat merkittävässä osassa. Innostamisessa pyritään teorian mukaan muokkaamaan toimintaa jokaisen arvioinnin myötä entistä paremmaksi. Näin oli tarkoitus toimia myös Kesäkeskiviikkojen kohdalla. Emme kuitenkaan saaneet juurikaan sellaista palautetta tai arviointia perheiltä, jonka myötä olisimme voineet toimintaa muuttaa tai kehittää.

Arvioimme toimintaa kriittisesti myös itse ja teimme muutoksia sen mukaisesti. Esimerkiksi, kun tajusimme, että emme olleet innostaneet perheitä tarpeeksi Päätöskekkereiden suunnitteluun, kiinnitimme asiaan huomiota ja yritimme saada ihmisiä enemmän mukaan, mutta se ei kuitenkaan tuottanut tulosta. Toiminnan yhteydessä kuulostelimme

vanhempien tunteja, mielipiteitä ja kiinnostuksen kohteita, ja yritimme niitä parhaamme mukaan toteuttaa.

Kriittinen arviointi oli hankalaa, koska perheet olivat tyytyväisiä, toiminta sujui ja tunnelma oli hyvä. Pohdimme, miten olisimme voineet arvioida toimintaa vielä kriittisemmin? Olisiko meidän pitänyt asettaa selkeämpiä ja konkreettisempia tavoitteita? Muutoin arviointimme oli hyvin johdonmukaista. Arvioinnille oli aikaa, selkeä paikka missä ja miten sitä saattoi antaa. Teimme myös lopuksi palautelomakkeen koskien omia tavoitteitamme ja niiden onnistumista kaikkien Kesäkeskiviikkojen aikana. Toimintaan ja tekemiseen perheet osallistuivat mielellään.

9.1 Asiakslähtöisyys

Sosiokulttuurisessa innostamisessa asiakkaalla on suuri merkitys niin toiminnan suunnittelussa kuin toteutuksessa ja arvioinnissakin. Jotta toiminnalla voisi olla vaikutusta ihmisten elämään, asenteisiin, heidän täytyy voida kokea toiminta itselle merkitykselliseksi. Tämän vuoksi asiakslähtöisyys oli yksi tärkeä innostamisen mukainen tavoite.

Sosiokulttuurisen innostamisen mukainen arkilähtöisyys merkitsi toiminnassamme asiakslähtöisyyttä. Toiminta oli suunniteltu niille perheille, kenelle aiemmin keväällä tehty perhetyön kysely oli suunnattu. Näin toiminnan sisältö oli lähtöisin perheiden arjesta sekä vastasi perheiden todellisia tarpeita, toiveita ja odotuksia. Toimintamme toteutettiin kesäaikaan, joka oli monille tärkeä asia ja puute tämän hetkisessä tilanteessa. Emme voi kuitenkaan varmasti tietää, olivatko kaikki Kesäkeskiviikkoihin osallistuneet perheet vastanneet myös perhetyön kyselyyn.

Lisäksi olimme selvittäneet, minkälaisia perheitä alueella asuu ja mitä pitäisi ottaa toiminnassa huomioon; esimerkiksi perheiden sijoittuminen laajalle alueelle vaikutti päätökseen, missä tiloissa toimintaa järjestettäisiin. Tiesimme, että suurimmalle osalle perheistä ei tuota vaikeuksia maksaa toiminnasta, mutta halusimme, että he saavat rahalleen laadukasta vastinetta. Emme kuitenkaan voi tietää, jäikö joku perhe toiminnan ulkopuolelle maksun takia?

Halusimme ottaa Kesäkeskiviikkojen toiminnassa huomioon niin aikuiset kuin lapsetkin. Valitut teemat kuten vanhemmuus, tanssi ja musiikki nousivat perhetyön kyselyyn vas-

tanneiden perheiden toiveista. Halusimme tarjota lapsille mahdollisuuden leikkiin ja puu-hasteluun, perheille yhdessä tekemiseen, sekä vanhempien hengähdystaukoon. Lisäksi halusimme, että perheillä on mahdollisuus vaikuttaa Kesäkeskiviikkojen sisältöön koko toiminnan ajan.

Asiakaslähtöisyys merkitsi Kesäkeskiviikkojen toiminnassa lisäksi sitä, että heillä oli mahdollisuus jokaisella kerralla antaa palautetta ja esittää toivomuksia ja sen myötä osallistua toiminnan suunnitteluun ja sisältöön. Saimme kuitenkin hyvin vähän konkreettisia ehdotuksia ja toiveita joihin tarttua. Vanhemmat toivoivat esimerkiksi *vanhempi-lapsi juttuja, kuten temppuja, tanssia ja laululeikkejä sekä ulkojuttuja*.

Edellä mainitut toiveet pystyimme laululeikkien ja tanssin kohdalla toteuttamaan yhteisessä laulutuokiossa sekä Salsaa ja taidetta päivänä. Ulkojutut eivät olleet mahdollisia, koska käytössämme ei ollut turvallista, käyttöön sopivaa pihaa. Palautteen mukaan vanhemmat kokivat, että saivat vaikuttaa toiminnan sisältöön riittävästi ja toiveet tulivat kuululiksi. Toiminnan sisältö vastasi hyvin vanhempien odotuksia ja oli vanhempien näemyksen mukaan kekseliästä, mukavaa ja *niin vapaata, että jos lapsi ei jaksa, voi tehdä muutakin*. Haasteita toiminnan kehittämiseksi aiheuttikin juuri perheiden tyytyväisyys. Oli vaikeaa miettiä ja tietää, mitä tulisi tehdä toisin, koska kriittinen palaute jäi vähäiseksi.

9.2 Avoin ja leppoisa ilmapiiri

Vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa, hyväksytyksi tuleminen, liittyminen ja kuuluminen johonkin sekä osallistuminen ja vaikuttaminen ovat kehityksellemme tärkeitä seikkoja. Ihmiselle on tärkeää kokea kuuluvansa ryhmään. Tunne että kukaan ei huomaa eikä piittaa siitä olemmeko paikalla vai ei, voi saada meidät jättäytymään pois ryhmätilanteista. Haluamme saada osaksemme arvostusta, vaikuttaa elämäämme ja kokea sen mielekkääksi. (Laine ym. 2014: 57.)

Avoimen ja leppoisan ilmapiirin muodostaminen toimivat lähtökohtana sosiokulttuuriselle innostamiselle. Innostamisen teorian mukainen rohkaiseminen oman arjen muutoksiin sekä vanhemmuuden tukeminen edellyttävät onnistuakseen aitoa kohtaamista ja ilmapiiriä, missä ihmisen on hyvä olla omana itsenään.

Kesäkeskiviikkojen toiminnassa panostettiin alusta alkaen ja koko toiminnan ajan avoimen ja leppoisan ilmapiirin luomiseen. Halusimme, että jokainen Kesäkeskiviikkoon tulija

kokisi olonsa tervetulleeksi, hyväksi ja kotoisaksi. Sen vuoksi kiinnitimme erityisesti huomiota jokaisen uuden perheen ja perheenjäsenen kohtaamiseen. Ilmaisimme ilomme jokaisesta uudesta perheestä ja jo tuttujen tapaamisesta uudestaan. Tervehdimme perheitä, esittelimme kerhotilat, juttelimme sekä kerroimme päivän ohjelman sekä tulevasta ohjelmasta.

Leppoisa ilmapiiriä loimme myös valitsemalla toimintaan sellaista tekemistä, mihin osallistuminen oli vapaaehtoista ja helppoa. Innostamisen teorian mukaan menetelmät eivät saa olla kilpailevia vaan niiden tulee olla asiakasta ja osallisuutta tukevia. Ensimmäisen kerran teeman valintaan Salsaa ja taidetta, vaikutti se, että teeman tuli olla erityisen kutsuma, jotta se houkuttelisi perheitä paikalle. Perhetyön kyselyssä oli toivottu tanssia ja musiikkia, joten Salsaa ja taidetta -päivä antoi mahdollisuuden toiveen toteuttamiselle. Ensimmäisellä Kesäkeskiviikolla oli suuri merkitys, koska se antoi kävijöille ensivaikutelman toiminnasta. Salsa-teeman todettiin olevan *ihana idea ja ihan huippu*.

Kuvat 1 ja 2. Lasten iloiset puu-ukkelit ja värikästä Salsa-päivän taidetta. (Berg-Järvinen).

Palautteissa vanhemmat kokivat itsensä tervetulleiksi Kesäkeskiviikkoihin ja kehuivat ilmapiiriä hyväksi, leppoiseksi ja mukavaksi. Tärkeää oli myös se, että kenelläkään ei ollut sellaista kokemusta, että kesäkeskiviikoissa kävisi jokin tietty ydinporukka tai että uudet jätettäisiin ulkopuolelle.

9.3 Lapsen osallisuuden merkitys

Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa valtiovallan ja kuntien lisäksi, seurakuntia arvioimaan, miten lapsen ja nuoren oikeus osallisuuteen konkreettisesti toteutuu? Millä tavoin he voivat kokea osallisuutta ja yhteisöllisyyttä? Miten he voivat vaikuttaa itseään, lähiyhteisöään ja yhteiskuntaa koskeviin asioihin? Ratkaisuna tähän, seurakunnissa käytetään lapsivaikutuksien arviointia, LAVAa. Se on menetelmä ja työkalu, jonka avulla pyritään turvaamaan lapsen oikeudet, osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet. Sen avulla punnitaan toimintaa ja päätöksentekoa lapsen edun näkökulmasta ja pyritään löytämään lapsen kannalta parhaat ratkaisut. Lapsivaikutusten arviointi koskee kaikkia seurakunnan työmuotoja, ei ainoastaan lapsi- ja nuorisotyötä. (LAVA.)

Ylitarkastaja Elina Nivala lapsiasiavaltuutetun toimistosta korostaa, että Lasten oikeuksien sopimuksen yksi tärkeimpiä velvoitteita on lapsen oikeus osallisuuteen. Pienen lapsen osallisuus merkitsee kuulluksi tulemistä jokapäiväisissä leikeissä ja askareissa, ei ainoastaan mielipiteiden selvittämistä. Lapsella tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa oman yhteisönsä elämään. Nivalan mukaan osallisuus on kokemusta yhdessä elämisestä, johon kuuluvat toimiminen vertaisryhmässä ja vuorovaikutussuhteet. Lapsen osallisuuden perustana ovat, että hän kokee olevansa turvassa, hänet kohdataan ja hänen tarpeensa tyydytetään. (Lapsiasiavaltuutettu 2009.)

Ihminen on pohjimmiltaan yhteisöllinen ja haluaa tuntea kuuluvansa joukkoon. Ryhmissä syntyvien vuorovaikutustilanteiden myötä, lapsella on mahdollisuus tuntea itsensä hyväksytyksi. Osallisuus, vuorovaikutuksellisuus ja ryhmän jäsenenä oleminen, ovat osa minuutta. Valmiudet yhteisöllisyyteen kasvavat arjessa, yhteisen tekemisen myötä. Muiden osoittaman avoimen arvostuksen myötä ihminen saa voimaa toimia. Lapset ja nuoret tarvitsevat ja hyötyvät aikuisen avoimesti osoitetusta arvostuksesta ja kiinnostuksesta. Lapsen ja nuoren luovuus kasvaa, kun he saavat osallistua arvostettuina vuorovaikutuskumppaneina. (Mäkelä 2011: 20–23.)

Osallisuuden tukeminen on oleellinen osa sosiokulttuurista innostamista, koska sen myötä voidaan rakentaa yhteisöä. Kaikessa perheitä koskevassa toiminnassa on tärkeää huomioida lapsi. Jokaisen kesäkeskiyön tavoitteena oli lapsen kohtaaminen ja huomioonottaminen. Halusimme tarjota lapsille monipuolista tekemistä, mahdollisuuden vaikuttaa toimintaan ja sen myötä olla osallisina. Suunnittelussa huomioimme lasten iän

ja kehitystason esimerkiksi tekemisen vaikeustasossa tai materiaalien ja välineiden valinnoissa.

Toinen ohjaajista oli aina lapsia varten, mikä mahdollisti jokaisen lapsen kohtaamisen. Kesäkeskiviikkojen toiminnassa lapsen osallisuuden toteutuminen käytännössä merkitsi juuri kuulluksi ja huomioituksi tulemistä sekä mahdollisuutta osallistua toimintaa omien toiveiden mukaisesti.

Olimme valinneet toimintaan perhetyön kyselystä lasten toiveita, joista muodostimme erityisesti lapsia koskettavia teemoja, kuten Tuunauspäivä, Satujen taikaa ja Musapäivä, jotka tarjosivat lapsille elämyksiä, onnistumisen kokemuksia ja kivaa tekemistä yhdessä vanhempien kanssa sekä itsekseen. Lapset saivat osallistua ja vaikuttaa toimintaan valitsemalla itse, mitä tekivät. Näiltä osin tavoitteet onnistuivat hyvin. Olisimme voineet ottaa vielä enemmän huomioon kaikkein pienimpiä alle vuoden ikäisiä osallistujia esimerkiksi järjestämällä vanhemman ja vauvan yhteisen vauvahierontatuokion.

9.3.1 Tuunauspäivä

Tuunauspäivänä perheillä oli mahdollisuus tuoda kotoaan jotakin tuunattavaa. Heillä oli käytössään ompelukoneet pientä korjausta tai ompelua vaativia töitä varten. Olimme myös hankkineet kangasvärejä ja -maaleja sekä kangaskasseja ja tiskirättejä, joita sai koristella. Monet tekivät omansa. Lisäksi käytössämme oli nappeja ja nauhoja, omien juttujen koristelemiseksi. Olimme tuoneet puupalikoita ja silmiä, joista olisi voinut tehdä erilaisia puisia eläimiä tai jotakin ihan omaa. Tällä kerralla niitä ei tehnyt kukaan, joten ne säästyivät Vanhemmuuspäivän ohjelmaksi lapsille.

Tuunauspäivänä toiminnassa korostui erityisesti sosiokulttuurisen innostamisen kulttuurinen ulottuvuus, joka korostaa taiteiden eri muotoja. Erilaiset kädentyöt kuten kankaan maalaaminen, piirtäminen ja askarteleminen mahdollistivat vanhemman ja lapsen oman luovuuden ja ilmaisun. Tuunauspäivän tavoitteena oli vanhemman ja lapsen yhteinen tekeminen, onnistumisen kokemusten mahdollistaminen lapselle, luovuuden tukeminen ja eri materiaalien käyttäminen.

Päivä onnistui tavoitteisiin nähden hyvin. Lapset ja vanhemmat tekivät yhdessä käden töitä valitsemillaan materiaaleilla. Yhteinen tekeminen ja niistä syntyneet työt mahdollis-

tivat positiivisen palautteen antamisen lapselle. Lapset iloitsivat valmiista töistä ja tekemisestä. Emme kuitenkaan onnistuneet innostamaan vanhempia tuoman kotoaan omaa tuunattavaa, mutta se ei myöskään ollut välttämätöntä.

Kuvat 3 ja 4. Tuunauspäivän tiskirättejä ja kangaskasseja (Berg-Järvinen).

9.3.2 Satujen taikaa

Satujen taikaa -päivänä lapset saivat pukeutua erilaisiin rooliasuihin, kuunnella satuja lukunurkassa ja värittää satuhahmoja sekä osallistua sadutukseen. Lisäksi saimme kirjastosta vierailijan kertomaan vanhemmuuteen liittyvästä kirjallisuudesta sekä alle kouluikäisten lastenkirjoista. (Liite 7.)

Satujen taikaa päivässä toteutui innostamisen teoriassa mainittu kulttuurinen, pedagoginen ja sosiaalinen ulottuvuus. Vanhempien osalta sosiokulttuurisen innostamisen kulttuurinen ja pedagoginen ulottuvuus näkyi mahdollisuudessa tutustua olemassa olevaan kirjallisuuteen vanhemmuudesta sekä kasvatuksellisiin lastenkirjoihin. Kirjallisuuden merkitys ylipäättään kasvatuksessa tai lapselle, saattoi joillekin vanhemmille olla uutta tietoa. Lasten osalta sosiokulttuurinen innostamisen ulottuvuudet toteutuivat lapsen oman mielikuvituksen ja leikin vahvistamisen sekä lapsen luovan toiminnan: roolileikkien ja satujen myötä.

Vanhemmille tarkoitettu kirjaesittely oli siihen osallistuneiden vanhempien mukaan mielenkiintoinen ja siitä syntyi paljon keskustelua. Vanhemmat saivat hyvin tietoa erilaisesta kirjallisuudesta. Vierailija oli laatinut esittelemistään kirjoista listan, jota saimme jakaa eteenpäin myös niille jotka eivät olleet paikalla. Lapset olivat iloisia saadessaan pukeutua roolivaatteisiin ja leikkimisestä. Suurin osa lapsista kuunteli mielellään satuja.

Aikataulutuksen suhteen olisi pitänyt olla selkeämpi. Vierailija ohjasi keskustelun kirjallisuuteen, johon meidän olisi järjestelyissä pitänyt varata enemmän aikaa tai rajata aika selkeämmin, koska aika loppui kesken kun tarjoilu piti jo aloittaa. Jotta lasten olisi ollut vielä mukavampaa ja helpompaa heittäytyä mielikuvituksen maailmaan, olisimme voineet lavastaa kerhotilaan vaikka satumetsän erilaisella rekvisiitalla. Saduttaminen onnistui ainoastaan yhden lapsen kohdalla.

9.4 Musapäivä

Musapäivän tavoitteena oli vanhemman ja lapsen yhteinen tekeminen ja musiikillisen ilmaisun tukeminen sekä musisoiminen yhdessä itse tehdyillä soittimilla kanttorin johdolla. Musapäivässä toteutui teorian mukainen sosiokulttuurisen innostamisen kulttuurinen ja sosiaalinen ulottuvuus. Kulttuurinen ulottuvuus pyrkii yksilön ilmaisun kehittämiseen ja musiikki tarjoaa siihen uudenlaisen keinon tai vahvistaa musiikillista ilmaisua niissä kenessä se jo on. Musiikki ja yhteinen musisoiminen luovat tunteen yhteenkuuluvuudesta ja osallisuudesta, mikä puolestaan on osa sosiokulttuurisen innostamisen sosiaalista ulottuvuutta.

Yhteisen musisoinnin lisäksi askartelimme myös omia soittimia kierrätysmateriaaleista ja maalasimme musiikkimaalauksia. Musiikkimaalauksesta ei juurikaan innostuttu, mutta sen sijaan soittimia tehtiin paljon.

Tuokiossa toteutui hyvin ihmisten osallisuus yhdessä olemisen ja tekemisen myötä. Lisäksi oli mahdollisuus omien laulutoiveiden esittämiseen. Kaikki eivät ehtineet valmistaa omaa soitinta ennen tuokiota, mutta onneksi olimme varautuneet varasoittimilla.

Kuvat 5, 6 ja 7. Yhteinen musiikkituokio ja ”rytmiputkilo” (Berg-Järvinen).

9.5 Yhteisöllisyyden edistäminen osallisuuden kautta

Ennen Kesäkeskiviikkojen toiminnan aloittamista olimme tehneet tietoista valintaa niistä sosiokulttuurisen innostamisen periaatteista, joita halusimme toiminnassa toteuttaa ja jotka koimme tärkeiksi. Tällaisia olivat esimerkiksi osallisuus, yhteisöllisyys, dialogisuus, arkilähtöisyys ja arviointi.

Sosiokulttuurisen innostamisen teorian mukaan yhteisöllisyys rakentuu osallisuuden kautta. Yksilö tarvitsee yhteisöä, jossa voi tuntea itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä kokea olevansa täysivaltainen ja vaikuttava jäsen. Osallistuminen ja vaikuttaminen ovat tärkeä osa ihmisen identiteettiä ja ne vahvistavat elämän mielekkyyttä. Yhteisö rakentuu osallisuudessa. (Tast 2007: 40.)

Yhteisön rakentaminen ja yhteisöllisyyden edistäminen sekä myöhemmin sen vahvistaminen olivat Kesäkeskiviikkojen tärkeä tavoite. Yhteisön luomiseksi valitsimme teemoja, joihin kaikki saattoivat osallistua mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Tämä toteutui erilaisten ryhmätoimintojen, kuten tanssin ja keskustelujen yhteydessä sekä yhdessä syödessä.

Perheillä oli alusta asti mahdollisuus tulla osallisiksi Kesäkeskiviikkojen toimintaan monin eri tavoin. Osallisuus merkitsi esimerkiksi mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa toimintaan sekä tulla ryhmään omana itsenään, kuulluksi ja huomioduksi tulemista.

Eräässä palautteessa sanottiin, että ”*Yhteisöllisyys varmaan riippuu siitä, paljonko itse ottaa kontaktia toisiin vanhempain.*” Tämä merkitsee ihmisen omaa osallistumista. Kesäkeskiviikot ovat antaneet yksilölle ja perheelle mahdollisuuden integroitua yhteisöön. Kesäkeskiviikot mahdollistivat erilaisten ihmisten kohtaamisen. Osa äideistä ei ollut koskaan ennen osallistunut Kesäkeskiviikkojen kaltaiseen toimintaan. Alueelle juuri muuttaneelle perheelle Kesäkeskiviikko on ollut tärkeä paikka tutustua muihin perheisiin. Onnistuimme tutustuttamaan äitejä toisiinsa ja he vaihtoivat keskenään yhteystietoja. Yhteisöllisyys vahvistui toiminnan edetessä, koska äidit tutustuivat toisiinsa enemmän, varsinkin he, jotka osallistuivat miltei joka kerta.

Yhteisöllisyys tuli esiin yhteisessä tekemisessä ja ilmapiirissä. Esimerkiksi yhteiseen salsa- ja musiikkituokioon osallistuivat kaikki. Erityisesti yhteisöllisyys näkyi avoimessa ilmapiirissä, mikä ei sulkenut ketään ulkopuolelle. Laajemmin ajateltuna voidaan nähdä, että toiminta on vaikuttanut koko Pakilan alueen yhteisöllisyyteen siten, että ihmiset ovat päässeet tutustumaan toisiinsa ja luomaan uusia ystävyssuhteita. Näin osallisuus oman alueen yhteisöön mahdollisesti myös seurakunnan yhteisöön on vahvistunut. Sosiokulttuurisen innostamisen yksi tavoite on liittää ihmisiä yhteen.

Dialogisuus näkyi läsnäolona, avoimuutena, toisen kuuntelemisena ja hyväksymisenä omana itsenään. Tämä toteutui ohjaajien suhteissa perheisiin sekä perheiden suhteissa toisiinsa. Ilman dialogista vuorovaikutusta ei olisi mahdollista luoda niin hyvää ilmapiiriä, kuin Kesäkeskiviikoissa palautteen mukaan vallitsi.

9.5.1 Juhannusetkot

Juhannusetkojen ideana oli yksinkertainen ajatus siitä, että kaikki perheet eivät lähde kesäksi pois Helsingistä ja halusimme tarjota heille mahdollisuuden yhteisen kesäjuhlan viettoon kaupungissa arjen keskellä. Juhannusetkojen tarkoitus oli toimia myös houkuttimena, jos Kesäkeskiviikkojen ensimmäiset kerrat eivät olisikaan houkuttelleet väkeä paikalle. Innostamisen mukainen tavoite on ihmisten saattaminen yhteen ja juhlat olivat siihen erinomainen keino. Juhlat edistivät myös teorian mukaista yhteisöllisyyden muodostumista.

Kuva 8. Iloiset kesäjuhlat ja Brita-kakku (Berg-Järvinen).

Juhannusetkoilla askartelimme lasten kanssa juhannuspäähineitä kartongista, teimme kasvomaalauksia ja herkuttelimme Brita-kakulla, joka sai erityiskiitosta. Onnistuimme iloisten juhlien järjestämisestä ja osallistujia oli paljon. Meillä oli tarkoituksena toteuttaa perhetyön kyselyssä ilmennyt lapsen toive kitaramusiikista, mutta kitaristimme peruutti tulonsa edellisenä iltana.

9.6 Vanhemmuuden tukeminen

Ihmiset kuuluvat elämänsä aikana useisiin ryhmiin esimerkiksi perheeseen, päiväkotiryhmään, koululuokkaan, työyhteisöön, harrastusryhmiin ja kaveripiireihin. Ryhmiin halutaan joko itse liittyä tai niihin joudutaan. Ryhmien erilaisuus johtuu niiden erilaisista ihmisistä. Jokainen yksilö tuo ryhmään oman elämäntilanteensa ja historiansa. Vaikka emme kertoisikaan ryhmässä henkilökohtaisia asioitamme, meille tärkeät arvot ja normit sekä asenteet näkyvät toiminnassamme ja kommentaissamme. Käyttäydymme usein eri tavoin eri ryhmissä, sillä sopeudumme kulloinkin olemassa olevaan ympäristöön. Ryhmässä ihminen joko ajautuu tai ottaa tietoisesti jonkun roolin. Ryhmään kuuluminen antaa jatkuvasti palautetta, jonka seurauksena tietoisuus itsestä lisääntyy. (Laine yms. 2014: 57.)

Kesäkeskiviikkoihin osallistuneet vanhemmat olivat kaikki erilaisia. Samoin perheet olivat erilaisia ja jokaisessa elettiin omaa vaihetta. Yhteen perheeseen syntyi juuri lapsi. Toisen perheen äiti oli syksyllä palaamassa töihin ja lapset aloittamassa päiväkodin. Kol-

mannessa perheessä puolisoilla oli vakava sairaus. Vanhempien ryhmätoiminta on vanhemmuutta tukevaa, sillä sen myötä vanhemman tietoisuus itsestä ja omasta vanhemmuudesta lisääntyy. Keskustelut vanhemmuudesta ja äitiydestä, joita syntyy ryhmissä joissa on paljon vanhempia, saavat pohtimaan omaa vanhemmuuttaan ja omaa tapaa kasvattaa. Siten oppii huomaamaan omia haasteitaan ja vahvuuksiaan.

Halusimme, että Kesäkeskiviikot sisältäisivät toimintaa, joka herättäisi ajatuksia ja antaisi onnistumisen kokemuksia niin lapsille kuin aikuisillekin. Toivoimme, että toiminta herättäisi näkemään hyvää itsessä, lapsessa ja arjessa ja sen myötä vahvistaisi äitiyttä, vanhemmuutta ja ihmistä itseään. Vanhempien nähdessä omien lasten tuotoksia, kuullessaan heidän lauluaan ja nähdessään oman lapsen tanssia ja leikkiä, voi syntyä iloinen ajatus, että ”onpa tuo taitava, hän on minun lapseni ja ehkä olenkin ollut ihan hyvä äiti.”

Ilon kokemukseen liittyy mielihyvää, sisäisen kasvun ja saavuttamisen tunnetta (Rankanen 2010: 196). Näin ajatellen ihminen vahvistuu kaiken positiivisen myötä. Asiat ovat usein hyvin pieniä ja arkisia, mutta ne ilostuttavat, vahvistavat ja niistä voi saada voimaa.

Käytännössä kaikki kesäkeskiviikkojen teemat oli suunniteltu etukäteen vanhemmuutta tukeväksi toiminnaksi, koska jokaisella kerralla oli mahdollisuus vertaistukeen ja yhteiseen keskusteluun. Tavoitteena oli herättää vanhempia kiinnittämään huomiota omaan vanhemmuuteensa ja arkipäivien sujumiseen ja sen myötä näkemään niissä muutoksen mahdollisuuksia. Parempi arki on myös yksi sosiokulttuurisen innostamisen tavoite.

Palautteen mukaan vanhemmat kokivat toiminnan vanhemmuutta tukeväksi, koska se antoi *mahdollisuuden keskusteluun ja rupatteluun muiden äitien kanssa sekä omaa aikaa, rauhoittumis- ja rentoutumishetken*. Keskiiviikkojen teemat ja työ itsessään koettiin tärkeiksi. Joku piti kerhoa itselle *tärkeänä henkireikänä*.

Kuva 9. Autoleikit (Berg-Järvinen)

9.6.1 Keskustelutuokiot

Perhetyön kyselyn vastauksissa toivottiin erilaisia vanhempien ryhmiä tai keskusteluja. Huomiomme kiinnitti erityisesti yksi vastaus, jossa toivottiin; *"keskusteluja vanhemmuudesta esimerkiksi, kuinka voisin olla parempi vanhempi."* Toiveesta johtuen halusimme kahdella kerralla keskittyä aiheeseen vielä tarkemmin järjestämällä keskustelutuokiot, jonka ohjasi opettaja, kouluttaja ja kahden lapsen äiti.

Mietimme pitkään pyydämmekö kerroille vierailijan vai ohjaisimmeko tuokion itse, mutta ajattelimme vierailijan tuovan mukanaan uutta erilaista sisältöä toimintaan. Vierailija myös mahdollisti vanhempien ja lasten jakamisen omiin ryhmiinsä. Suurin osa lapsista oli jo meille ohjaajille tuttuja, joten he saattoivat jäädä leikkimään, piirtämään ja askartelemaan äitien keskustelun ajaksi. Lisäksi saatoimme itse viettää aikaa niiden äitien kanssa, jotka eivät osallistuneet keskusteluun.

Molempiin vanhemmuustuokioihin osallistui samoja äitejä, joten niistä muodostui kahden kerran kokonaisuus. Liikkeelle lähdettiin äitien omista vahvuuksista, tilanteista joissa he olivat onnistuneet vanhempana ja mikä auttoi heitä onnistumaan.

Ensimmäisellä kerralla pohdittiin myös konkreettisia tekoja ja toimintoja, miten tuoda lisää onnistumista edistäviä asioita elämäänsä ja muodostettiin oma tavoite, jota kohti pyrkiä. Seuraava kerta muodostui tämän tavoitteen pohtimisesta. Tavoitteita olivat esimerkiksi vanhemman omien rajojen pitäminen ja rauhallinen kommunikointi lapsen kanssa ristiriitatilanteessa. Näiden teemojen myötä siirryttiin keskustelemaan vanhempien oman ajan merkityksestä. Keskustelut johtivat uusiin keskusteluihin ja muita aiheita olivat esimerkiksi yhteisöllisyyden merkitys eri aikoina ja eri kulttuureissa, lapsen kasvatamisesta luottamaan muihin ihmisiin ja toisaalta terveen itsesuojeluvaiston omaamiseen. Pohdittiin myös lapsen omia rajoja ja lapsen "ei"- sanan merkitystä sekä niiden kunnioittamista.

Onnistumisia olivat tilanteet, missä vanhempi oli onnistunut pysymään rauhallisena ja asettamaan rajoja. Keskustelu nosti esiin monenlaisia tärkeitä oivalluksia liittyen ristiriitatilanteisiin lapsen kanssa. Oivallukset koskivat vanhemman omia tunteita, oman tilan löytämistä, avoimuutta ja ennakko-odotuksista luopumista. Tarvitseeko aina edetä niin kuin "kuuluu" vai voiko joskus antaa vain mennä? Pohdittiin sitä, että on hyvä keskittyä siihen, minkä oikeasti kokee tilanteessa tärkeäksi, ei vain siihen miten asian haluaisi

menevän. Keskustelussa pidettiin tärkeänä, että muistettaisiin lapsen tarpeet. Ristiriitatilanteissa lapsella on jokin tarve ja on vanhemman tehtävä vastata siihen parhaansa mukaan.

Kesäkeskiviikkojen sosiokulttuurisen innostamisen pedagogista ulottuvuutta eli persoonaa ja pohdittaessa, keskeistä olivat ryhmän tarjoama vanhempien vertaistuki ja vanhemmuuteen liittyvät keskustelut. Pedagoginen ulottuvuus on kasvatuksellista toimintaa ja keskustelujen myötä vanhemmilla oli mahdollisuus kasvaa ja kehittyä vanhempana/ihmisenä. Niillä oli mahdollisuus saada ihminen pohtimaan omaa itseään ja sen myötä kehittämään jotakin itsessään. Ne voivat myös vahvistaa jo olemassa olevaa hyvää.

Sosiokulttuurisessa innostamisessa oppiminen tapahtuu tekemällä ja kokemalla, myös yhteinen keskustelu on tekemistä, missä voidaan kokea asioita yhdessä. Yksi toiminnan tärkeimmistä tavoitteista oli vanhemmuuden tukeminen. Onnistuimme tarjoamaan vanhemmille mahdollisuuden käsitellä omaa vanhemmuuttaan sellaisten teemojen kautta, jotka he itse kokivat tärkeiksi. Vanhemmuuteen liittyvät keskustelut ja koettiin palautteissa *hyviksi ja mukaviksi*.

Kuva 10. Kesäkeskiviikkojen pikkuruisin osallistuja (Berg-Järvinen).

9.6.2 Hemmottelupäivä

Päivä oli yksi heinäkuun kerroista, jotka suunnittelimme kesäkuussa kun tiesimme, minäkalaisia perheitä keskiviikoissa käy. Olimme havainneet, että kävijät olivat äitejä lapsineen ja sen vuoksi päätimme toteuttaa pienimuotoisesti perhetyön kyselyssä nousseen toiveen äitien omasta ajasta. Kyselyssä toivottiin äitien omaa yötä tai leiriä, mutta sellaiseen ei ollut mahdollisuutta, joten tavoitteena oli järjestää äideille vähän omaa aikaa ja

ihana hemmotteluhetki arjen keskelle. Hemmottelupäivänä muutimme osan tiloista minikylpyläksi jossa äideillä oli mahdollisuus ottaa jalkakylpyjä, tehdä kasvonaamioita tai lakata kynsiä. Lapset saivat askarrella puuotuksia ja leikkiä.

Osa äideistä pystyi nauttimaan hemmotteluhetkestä ja saivat rentoutua. Toteutus aiheutti haasteita, koska kaikkein pienimmät halusivat olla lähellä äitiään, eikä ohjaajilla ollut mahdollisuutta muiden tehtävien takia ottaa heitä kokonaan hoiviinsa. Tämän vuoksi olisimme tarvinneet lisää henkilökuntaa kyseiselle kerralle. Erään äidin mukaan *”Hemmottelumahdollisuus oli hieno idea, mutta pienten vahdittavien lasten kanssa vähän hankala toteuttaa.”*

9.7 Päätöskekkerit

Päätöskekkereiden tavoite oli olla sosiokulttuurisen innostamisen mukaisen projektin loppuhuipentuma. Ajattelimme, että viimeiseen Kesäkeskiviikkoon mennessä siellä käyvä väki olisi muodostanut sellaisen yhteisön, että yhteisen juhlan suunnitteleminen ja tekeminen olisi ollut mahdollista. Tavoitteenamme oli innostaa ihmiset alusta asti mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan iloiset juhlat. Mainokseen olimme laittaneet ainoastaan tiedon, että ne ovat lettu- ja vohvelikekkerit ja sisältävät kenties omatekemiä ohjelmanumeroita.

Emme olleet osanneet kuitenkaan ottaa huomioon, kuinka paljon kävijät vaihtelivat kerasta riippuen. Lopulta huomasimme, että sopivaa tapaa tai aikaa kekkereiden suunnittelulle ei löytynytäkään. Meidän olisi pitänyt puhua juhlasta ensimmäisestä kerrasta lähtien, mutta keskityimme ilmapiirin luomiseen ja muuhun tekemiseen. Innostamisen osalta Päätöskekkerit siis epäonnistuivat. Kaikki näyttivät kuitenkin viihtyvät hyvin ja osallistujia oli paljon, perheet tykkäsivät järjestämästämme valmiista ohjelmasta johon kuuli musiikkia, ilmapalloja, leikkiä ja yhdessä olemista.

Kuvat 11 ja 12. Vohvelikioski "Onnen Apila" (Berg-Järvinen).

10 Innostajan rooli ja sosionomin ammatillisuus

Yksi innostajan tehtävä on synnyttää ryhmiä. Kesäkeskiviikoista muodostui hyvä ryhmä, johon kaikki olivat tervetulleita omana itsenään ja siinä onnistuimme innostajina hyvin. Sosiokulttuurisen innostamisen teorian mukaan innostajan tehtäviä ovat lisäksi esimerkiksi herätellä ihminen näkemään tilanne sekä kannustaa itsenäiseen toimintaan ja aloitteellisuuteen. Innostajan tulisi osata motivoida muutokseen. Näiltä osin emme tiedä onnistuimmeko? Voi olla, että esimerkiksi vanhemmuuteen liittyvät keskustelut innostivat tai motivoivat tekemään muutoksen esimerkiksi jossakin tavassa toimia lapsen kanssa tai sitten mitään muutosta ei tapahtunut.

Ammatillisen työntekijän tehtävänä on herkistää, yllyttää, rohkaista, tukea ja motivoida ihmisiä osallistumiseen (Kurki 2011: 49). Emme onnistuneet herättelemään, yllyttämään ja rohkaisemaan ihmisiä mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen suunnitellulla tavalla, mutta rohkaiseminen ja motivoiminen mukaan toimintaan onnistuivat hyvin. Kesäkeskiviikot saivat paljon kävijöitä ja ihmiset osallistuivat tekemiseen.

Sosiokulttuurisessa innostamisessa nähdään, että toimintaa osallistuvat tulisi ottaa mukaan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Perhetyön kyselyä lukuun ottamatta, perheiden aktiivisuus itse toiminnan suunnitteluun oli vanhempien osalta vähäistä. Pohdimme tässä kohdassa omaa innostajan roolia. Olisimmeko voineet jollakin tavalla rohkaista ja kannustaa perheitä vielä enemmän mukaan suunnitteluun ja tekemiseen? Erityisesti päätöskekkereiden suhteen olisimme voineet toimia paremmin innostajina, esimerkiksi puhumalla kekkereistä enemmän ja selkeämmin toiminnan alusta lähtien.

Innostajan rooli herätti meissä eniten haasteita. Olimme suunnitelleet paljon toimintaa valmiiksi ja mietimme, estikö se perheiden osallistumista suunnitteluun? Toisaalta, meillä piti olla jotakin mitä tarjota, jotta perheet tulisivat paikalle. Olimme myös selkeästi kertooneet, että toimintaa voidaan jatkuvasti muokata ja kannustimme palautteen antamiseen. Vanhemmat tuntuivat kuitenkin kaipaavan valmista ohjelmaa, sen sijaan, että itse olisivat olleet mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa sellaista. Moni äiti kertoikin kuinka mukavaa heille on vain tulla olemaan ja lapset saavat leikkiä ja puuhastella.

Huomasimme, että emme toimineet Kesäkeskiviikoissa niinkään innostajina vaan sosiaalialan työntekijöinä, sosionomeina. Ammatillaisen tehtävä on tukea ja rohkaista asiakasta osallisuuteen, päätöksentekoon ja vastuunottoon omista ratkaisuista sekä turvata

itseäänmäärittämisoikeuden toteutuminen. Asiakkaalle tulee antaa kaikki kulloiseenkin asiaan liittyvä merkittävä tieto ja perustelut päätöksistä. Itsenäisyys ja itseäänmäärittämisoikeus, luottamuksellisuus ja salassapito, valintojen kunnioittaminen sekä kunnioittava ja arvostava kohtaaminen, kuunteleminen ja kuuleminen sekä hyväksyminen, ovat oleellisia sosiaalialan työn periaatteita. (Talentia 2012: 14–15, 19, 22.)

Sosiaalisesti vahvistavan työn edellytyksiä ovat työntekijän taidot kohdata, kuunnella, kysyä ja keskustella. Lisäksi tulisi osata nähdä kokonaisvaltaisesti ne olosuhteet ja ympäristö, joissa työtä tehdään. (Lundbom – Herranen 2011: 11.)

Ennen toiminnan aloittamista olimme perehtyneet hyvin asiakaskuntaan. Ohjaajina panostimme perheiden, vanhemman ja lapsen kohtaamiseen. Keskiviikkojen toiminta rakentui pitkälti yhteiseen keskusteluun, joten kyky kuunnella ja keskustella oli ensisijaisen tärkeää. Tavoitteemme oli luoda ilmapiiri, missä jokainen saattoi tuntea itsensä hyväksytyksi. Salassapito ja luottamuksellisuus ovat tärkeitä työn lähtökohtia, missä tahansa sosiaalialan työssä, myös Kesäkeskiviikoissa. Konkreettisesti tämä näkyi esimerkiksi siinä, että kysyimme kaikilta lupaa valokuvien käyttöön ja monet toivoivatkin, että kuvia ei käytettäisi. Toimintaan osallistuminen oli kaikin puolin vapaaehtoista. Arvioimme omia sekä toinen toisemme vahvuuksia sosionomeina ja perhetyöntekijöinä. (Liite 8. Itsearviointi ja parin arviointi.) Palautteissa ohjaajista sanottiin: ihanat ohjaajat, työstään innostuneita ihmisiä, mukavat vetäjät ja kiitosta sai myös tekemämme tarjoilut.

11 Pohdinta: Tulevaisuuden Kesäkeskiviikot

Olimme suorittaneet keväällä 2014 sosiokulttuurisen innostamisen kurssin ja ajattelimme, että voisimme opinnäytetyönä toteuttaa jotakin sen mukaista toimintaa. Meille tarjoutui mahdollisuus perheiden kesätoiminnan järjestämiseen ja ajattelimme, että suunnittelemme ja toteutamme sen edellä mainitun teorian pohjalta. Ennen Kesäkeskiviikkojen aloittamista palautimme mieleen sosiokulttuurisen innostamisen teoriaa ja poimimme ideapaperiin sellaisia ajatuksia, joiden pohjalta voisimme luoda tavoitteita toiminnalle ja jotka tukisivat toimintaa.

Kesäkeskiviikkojen toiminta alkoi hyvin nopealla aikataululla ja huomasimme, että olisimme tarvinneet enemmän aikaa teorian todelliseen sisäistämiseen. Täydensimme tietouttamme koko projektin ajan ja samalla huomasimme niitä puutteita, jotka koskivat sosiokulttuurista innostamista.

Kuten sosiokulttuurisen innostamisen teoriasta voidaan havaita, sillä on hyvin yhteiskunnalliset juuret ja sen tavoitteena on vaikuttaa ihmisen oman ja yhteisön arjen lisäksi yhteiskuntaan. Tämä ulottuvuus jäi tavoitteissamme ja toiminnassamme huomiotta.

Ei voi kuitenkaan sanoa, että toiminnalla ei olisi lainkaan yhteiskunnallisia vaikutuksia. Esimerkiksi toiminnasta saadun hyvän kokemuksen ja palautteen myötä, ensi kesänä Pakilan seurakunta järjestää toimintaa uudestaan ja näin alueen perheiden palvelut keksällä paranevat. Lisäksi on mahdollista, että kun tieto toiminnasta leviää, jokin muu seurakunta tai järjestö voi ryhtyä järjestämään samanlaista toimintaa. Näin ollen toteutuu myös sosiokulttuurisen innostamisen mukainen tavoite arjen elämänlaadun parantamisesta.

Koemme, että Sosiokulttuurinen innostaminen teoreettisena viitekehyksenä sopii hyvin Kesäkeskiviikkojen kaltaisen toiminnan taustalle. Innostavan toiminnan myötä ihminen voi kehittää itseään, vahvistua ja vaikuttaa omaan arkeensa. Tarve toiminnalle oli noussut perheistä itsestään ja toiminnassa oli huomioitu perheiden toiveita, joka varmasti vaikutti Kesäkeskiviikkojen suosioon. Asetetut tavoitteet olivat realistisia ja tavoitettavissa. Eniten iloitsimme onnistuneen ilmapiirin luomisesta, koska siihen vaikuttavat niin monet tekijät. Esimerkiksi kun toimintaan osallistuu paljon ihmisiä, on haasteellista ehtiä antamaan kaikille aikaa ja huomioida jokainen.

Kesäkeskiviikkoja pohdittaessa, on muutamia käytännön asioita, joita tekisimme toisin. Siirtäisimme toimintaa puoli tuntia eteenpäin alkavaksi klo 9.30–12.00, sillä huomasimme, että ihmiset saapuivat pääsääntöisesti vasta lähempänä kymmentä ja viihtyivät lähemmäs kahteentoista.

Palvelujärjestelmän toimivuus ja vaikuttavuus edellyttävät kaikille ihmisille kohdentuvien ja asiakkaiden tarpeisiin vastaavien palveluiden antamista. Henkilöstön osaaminen ja toiminta on merkityksellinen lasten ja perheiden palveluiden laatuun vaikuttava tekijä. Samalla se on eniten kustannuksia aiheuttava tekijä. (Halme – Vuorisalmi – Perälä 2014: 17.)

Myös seurakunnissa on sama haaste, koskien toiminnan kustannuksia ja resursseja. Toimintaa tulisi toteuttaa yhä enemmän yhteistyössä muiden kanssa. Verkosto- ja vapaaehtoistyön merkitys kasvaa koko ajan. Tänä kesänä Kesäkeskiviikkoja toteutettiin yhdessä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tulevaisuudessa voisi ajatella, että ainakin toinen toiminnan ohjaajista olisi vapaaehtoinen. Toimintaa ei voida kuitenkaan resursoida ainoastaan vapaaehtoisten varaan, vaan se tulee huomioida työpaikan budjetissa ja työntekijöissä. Ensi kesän suhteen näin on jo onneksi tehty.

Kesäkeskiviikkojen kaltainen toiminta edistää perheiden hyvinvointia ja on siten Kaste-kehittämishojelman ja toimenpidesuosituksen mukaista. Perinteisillä toimintakausilla, syksyllä ja keväällä perhekahvilat ja perhekerhot sekä erilaiset ryhmät tarjoavat perheille tukea ja mahdollisuuden keskusteluun ja mielekkääseen tekemiseen. Kesäisin asia on toisin, vastaavaa tukea ei Pakilan seudulla ole ollut saatavilla. Ilahduttavaa on, että toiminta saa jatkoa kesällä 2015. Parasta olisi, jos tulevaisuudessa myös muut seurakunnat tai toimijat tarjoaisivat Kesäkeskiviikkojen kaltaista toimintaa. Uskomme sille olevan kysyntää myös muualla.

Opinnäytetyöllä on ollut useita merkityksiä työelämälle. Se on ollut tärkeä kokeilu Pakilan seurakunnassa, joka on tuloksillaan kertonut, että kyseiselle toiminnalle on tarvetta. Opinnäytetyö tuo hyvin esille Kesäkeskiviikkojen kaltaisen suunnitelmallisen matalan kynnyksen toiminnan merkityksen perheiden tukemisessa. Seurakunnan perhetyö ei ole lastensuojelutyötä, mutta sillä on tärkeä rooli ennaltaehkäisevässä perhetyössä. Lisäksi se tuo esille seurakunnan perhetyön yhtenä mahdollisena sosionomin työympäristönä.

Perheiden varhaisella tuella on lisäksi lastensuojelullisia vaikutuksia, jotka vaikuttavat koko yhteiskuntaan esimerkiksi taloudellisesti. Tässä vaiheessa toiminnan yhteiskunnallista merkitystä yksittäiselle perheelle on vaikea arvioida, koska merkitystä ei näe. Kesäkeskiviikot tarjosivat tukea keskustelujen ja vertaistuen kautta, mikä on jollekin saattanut olla riittävää ja ennaltaehkäisevää, kun perhe voi paremmin, millä puolestaan voi olla yhteiskunnallista vaikutusta.

Työnantaja, Pakilan seurakunta, on ollut tyytyväinen Kesäkeskiviikkoihin. Kiitosta on saanut se, että toiminta on ollut lähtöisin perheiden tarpeista ja perheet ovat saaneet kokemuksen kuulluksi tulemisesta, yhteistyöstä eri toimijoiden ja vapaaehtoisten kanssa sekä uusista menetelmistä. Työnantajan kokemuksen mukaan toiminnasta on ollut hyötyä perheille vertaistuen ja ohjaajien läsnäolon myötä. Tärkeimpänä tuloksena työnantajan näkökulmasta on oman totutun toimintamallin muuttuminen perhelähtöisempään ja yhteisöllisempään suuntaan. (Liite 9: Työnantajan arvio.)

Lasten ja perheiden osallisuuden keskeiseksi haasteeksi on nostettu lasten ja perheiden osallisuuden vahvistaminen erityisesti kaikille ikäryhmille suunnatuissa universaaleissa palveluissa. Tämä edellyttää lasten ja perheiden parissa toimivilta kulttuurista muutosta ja uusien monialaista yhteistoimintaa tukevien toimintatapojen omaksumista. Tällöin vanhemmat otetaan aikaisempaa tiiviimmin mukaan kumppaneiksi omien lastensa ja perheen tilanteen parhaana ”asiantuntijana.” (Halme ym. 2014: 17.)

Perhetyön kysely on ollut uudenlainen tapa lähestyä Pakilan seudun perheitä. Se on antanut perheille todellisen mahdollisuuden vaikuttaa Pakilan seurakunnan perhetyön toiminnan sisältöön. Työntekijät ovat saaneet arvokasta tietoa siitä, minkälaiselle toiminnalle todellisuudessa on tarvetta ja kysyntää. On kuitenkin tärkeää muistaa, että se tieto, mitä seurakunnalla tällä hetkellä on koskien perheiden toiveita ja tarpeita on muuttuvaa. Esimerkiksi kahden vuoden päästä tilanne voi olla ihan toisenlainen. Perheiden arki ja sen haasteet muuttuvat. Tarvitaan siis muuntautumiskykyistä ja nopeasti reagoivaa perhetyötä.

Opinnäytetyössä opimme eniten siitä, millainen sosiokulttuurisesti innostavan projektin tulisi olla. Perhetyö moninaisuudessaan ja tärkeydessään tuli tutummaksi. Opimme ohjaamisen taitoja ja erilaisia käytännön taitoja, joita Kesäkeskiviikkojen kaltaisen toiminnan järjestäminen vaatii, kuten mainostus, ohjaajien määrä ja muut valmistelut. On tär-

keää osata soveltaa ja muokata osaksi jo valmiiksi suunniteltua ohjelmaa tarpeita vastaavaksi toiminnan edetessä. Kokonaisuutena onnistuimme järjestämään sosiokulttuurisesti innostavaa, vanhemmuutta tukevaa kesätoimintaa Pakilan seurakunnassa.

Lähteet

Halme, Nina – Vuorisalmi, Merja– Perälä, Marja- Leena. 2014. Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja perheiden palveluissa. Työntekijän näkökulma. 2014. Raportti 4/2014. Helsinki. THL.

Kirkkohallitus 2009. Minäkö perhetyöntekijä? Suuntaviivoja perhelähtöisen työtteen vahvistamiseen seurakunnassa. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009: 10. Helsinki. Kirkkohallitus.

Kunnat.net. Verkkodokumentti. <<http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/media/tiedotteet/2013/03/Sivut/lastensuojelun-palkittu.aspx>>. Sivu julkaistu 21.3.2013. Luettu 20.4.2014.

Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka. Tampere. Vastapaino.

Kurki, Leena. 2007. Innostava vanhuus. Sosiokulttuurinen innostaminen vanhempien aikuisten parissa. Helsinki. Finn lectura.

Kurki, Leena. 2008. Innostava matkailu. Sosiokulttuurinen innostaminen ja vapaa aika. Helsinki. Finn lectura.

Kurki, Leena 2011. Sosiokulttuurinen innostaminen yhteisötyönä. Teoksessa Ruuskanen, Petri T - Savolainen, Katri - Suonio, Mari (toim.): Toivo sosiaalisessa, toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä. Kuopio. UNIPress. 43-44.

Laine Anne, Ruishalme Outi, Salervo Pirjo, Siven Tuula, Välimäki Päivi. 2014. Opi ja ohjaa, sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki. Sanoma pro oy.

Lapsiasiavaltuutettu. 2009. Lasten osallisuus ei ole pelkkää mielipiteiden selvittämistä. Verkkodokumentti. <<http://www.lapsiasia.fi/nyt/tiedotteet/tiedote//view/1398514>>. Luettu 24.10.2014.

LAVA. Lapsivaikutusten arviointi Ev.lut. seurakunnissa. Luonnos ohjeistuksesta lapsen edun edistämiseksi. Verkkodokumentti. <[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/3C0F227516F9D444C2257C61002CB3F9/\\$FILE/LAVA_ohjeistus_final_15012014.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/3C0F227516F9D444C2257C61002CB3F9/$FILE/LAVA_ohjeistus_final_15012014.pdf)>. 15.01.2014. Luettu 15.10.2014.

Lundblom, Pia – Herranen, Jatta 2011. Sosiaalisen vahvistamisen ajankohtaisuus Teoksessa Lundblom, Pia – Herranen, Jatta (toim.): Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Verkkodokumentti. <<http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak-sos-vahvistaminen-verkko.pdf>> Luettu 20.4.2014. 4-13.

Mäkelä Jukka. 2011. Osallisuuden merkitys lapsen ja nuoren kehitykselle. Teoksessa Nurmi, Suvielise – Rantala, Kaisa (toim.): Näyn ja kuulun. Lapsen etu ja osallisuus. Helsinki. Lasten keskus Oy. 13-23.

Nivala, Elina – Kurki, Leena 2006. Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere. Yliopistopaino.

Pakilan seurakunta. Verkkodokumentti. <<http://www.helsinginseurakunnat.fi/seurakunnat/pakila/toiminta.html>> n.d. Luettu 24.5.2014.

Pietiläinen, Erja. Erityisasiantuntija, lapsi- ja perhepoliittiset asiat. Kehitysvammaliitto ry. Salla Sipari, yliopettaja. Metropolia AMK. Verkkodokumentti. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-ja-perheet/suunnitelmat/perhelahtoinen-suunnittelu/>. Päivitetty 26.9.2014
Luettu 29.5.2014.

Rankanen, Mimmu – Hentinen, Hanna – Mantere, Meri- Helga. 2010. Taideterapian perusteet. Helsinki. Duodecim.

Reijonen, Mikko 2013. Perhetyö. Sosiaaliportti. Laadittu yhteistyössä verkkotoimituksen kanssa. Verkkodokumentti. <<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyo/#otsikko2>>. Päivitetty 25.10.2013.
Luettu 20.5.2014.

Rättyä, Lea 2009. Diakoniatyö yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa muutoksessa. Väitöskirja. Yhteiskuntatieteet 179. kuopio. Kuopion yliopiston julkaisuja E.

Talentia 2012. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Helsinki. Ammattieettinen lautakunta. 5. painos.

Tast Eeva. 2007. Juuret ja siivet – Sosiaalipedagoginen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hämäläinen Juha (toim.): Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2007. 8. vuosikerta. Kuopio. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. 17-50.

THL. Lastensuojelun käsikirja. Mikko Reijonen yhteistyössä verkkotoimituksen kanssa. Verkkodokumentti. <<http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhetyo>>.n.d. Luettu 20.10.2014.

THL. Kotihoidontuki 5.12.2014. Verkkodokumentti. <<http://www.stm.fi/kotihoidontuki>>
Luettu 1.1.2015.

Tietokeskus 2014. Helsinki alueittain 2013. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tea Tikkanen. (toim.) Keuruu. Otavan. Verkkodokumentti. <http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/14_04_22_Helsinki_alueittain_2013_Tikkanen.pdf>. Luettu 1.1.2015.

SALAINEN DOKUMENTTI

Tervehdys perheelle!

Pakilan seurakunta haluaa kehittää perhetyötään entistä perhelähtöisemmäksi ja asiakkaiden toiveet huomioon ottavammaksi. Nyt perheellänne on mahdollisuus tuoda esiin omat toiveet, ehdotukset ja ideat koskien Pakilan seurakunnan perhetyötä. Tämä onnistuu helposti vastaamalla seuraavaan kyselyyn ja palauttamalla se oheisessa kuoressa 2.5. mennessä.

Kuinka monta lasta perheeseen kuuluu:

Lasten ikä:

Rastita vaihtoehdot perheenne tarpeen, kiinnostuksen ja osallistumishalun mukaan.

	Kyllä	vähän	ei yhtään
Perhekerho			
Kesäperhekerho			
Perheleiri			
Perhemessu			
Sylikirkko			
Vanhempainilta			
Äitien ryhmä			
Isien ryhmä			
Vanhempien ryhmä			
Lasten kauneimmat joululaulut			
Perhetapahtumat (Jouluaskartelu ym.)			
Lastenhoitopalvelu arki-iltana			
Puhelin/ nettikeskustelu mahdollisuus			
Paras ajankohta perhekerholle:			
Paras ajankohta kesäperhekerholle:			
Paras ajankohta perheleirille:			
Jotakin muuta:			

Mikäli toivoitte ryhmätoimintaa, mihin aiheisiin toivoisit sen liittyvän:

Vanhempien toivomuksia, ideoita ja ehdotuksia:

Lasten toivomuksia, ideoita ja ehdotuksia:

Mistä saatte tällä hetkellä tarvittaessa tukea tai apua?

Siunausta Kevääseen!

Voit myös ottaa yhteyttä: Irene Berg- Järvinen 09- 2340 5565, irene.berg-jarvinen@evl.fi

KIRKKO HELSINGISSÄ
PAKILAN SEURAKUNTA

Keskiviikon keskipäivä, kesäkuussa kukoistaa...

Perheiden kesäkeskiviikot!

Olemme saaneet perhetyön kyselyssä paljon toivomuksia koskien perheiden kesätoimintaa. Iloksemme voimme ilmoittaa, että kesätoimintaa on siis tulossa aina keskiviikkoisin klo 9- 11.30 kerhotila Väkkeessä, Välitalontie 71, 4.6. lähtien!

Perheiden kesäkeskiviikot ovat:

4.6., 11.6., 18.6., 25.6., 2.7., 9.7., 16.7., 23.7., 30.7. ja 6.8.

Luvassa on esimerkiksi mukavaa yhdessä olemista ja tekemistä, kesäkirpputori, keskustelua vanhemmuudesta ym.! Tarkemman ohjelman ja aikataulun löydät Pakilan seurakunnan nettisivuilta ja facebookista sekä Kirkosta & kaupungista heti kesän alussa, joten seuraathan ilmoittelua!

Toimintaan osallistujilta veloitetaan tarvike ja tarjoilumaksu 5€/ perhe/ kerta.

Nyt ehdit vielä esittää toivomuksia toiminnan sisällöstä!

Iloista kevättä ja tulevaa kesää!

Irene Berg-Järvinen & Irina Salomäki

09- 2340 5565, irene.berg-jarvinen@evl.fi

Perheiden Kesäkeskiviikot kesäkuussa:

Perheiden kesäkeskiviikot toimivat Kerhotila Väkkeessä, Välitalontie 71, keskiviikkoisin klo 9-11.30 koko kesän ajan. Luvassa on leppoisaa yhdessäoloa, ohjattua toimintaa ja tekemistä vanhemmille ja lapsille yhdessä ja erikseen.

Perimme paikan päällä toimintaan osallistumisesta tarjoilu- ja tarvikemaksun 5€/perhe/ kerta. Lisäksi toiminnasta kootaan opinnäytetyö. Lisätietoja antaa Irene Berg-Järvinen 09 2340 5565, irene.berg-jarvinen@evl.fi

4.6. Tanssia ja taidetta

Luvassa vanhempi- lapsi salsaa, jota tulee ohjaamaan tanssija Hanna Still alkaen klo 10.00. Tarjoamme salsaa myös kera Tortillojen.

Lisäksi lapsilla, myös aikuisilla, on mahdollisuus tehdä omia taideteoksia piirtäen, maala-ten ja askarrellen.

Voit myös halutessasi tuoda omaa taidetta, maalauksia tai runoja nähtäväksi ja kuultavaksi!

11.6. Kierrätä kauniisti- kirpputori

Yhteisvastuun hyväksi. Lisäksi voit tehdä kauniita ja persoonallisia paperihelmiä sekä nauttia pienestä tarjoilusta ja yhdessä olost.

18.6. Juhannusetkot

Kesäistä lasten ja aikuisten kitaramusiikkia. Vielä kesäisempää tarjoilua ja kaikkein kesäisintä mieltä, yhdessä olemista, pelejä ja kasvomaalausta ja saa sitä vaikka tanssiakin!

25.6. Vinkkejä vanhemmuuteen

Perhetyön kyselyssä toivottiin keskustelua vanhemmuudesta. Nyt sinulla on siihen mahdollisuus alkaen klo 10.00! Vierailijamme on Sari Paavilainen "äiti, coach ja opettaja". Keskustelun ajan lapset voivat olla ohjaajien huomassa ja heillä on mahdollisuus leikkiin ja pieneen puuhasteluun.

*Vauvalla on kaikki kesken,
kirjahyllyn kirjat pitää lattialle laittaa
ja kuvalehden sivut mytätä ja taittaa.*

*Äidillä on kaikki kesken:
tiskit, pyykit, paperityöt,
paksut kirjat, repaleytöt,
ei haittaa, ei haittaa.*

pysähdytään, ollaan tässä.

*Käki kukkuu hämärässä
meille vielä sata vuotta.*

Nyt ei hätiköidä suotta.

Perheiden Kesäkeskiviikot heinäkuussa ja 6.8.:

Perheiden kesäkeskiviikot toimivat Kerhotila Väkkeessä, Välitalontie 71, keskiviikkoisin klo 9-11.30 koko kesän ajan. Luvassa on leppoisaa yhdessäoloa, ohjattua toimintaa ja tekemistä vanhemmille ja lapsille yhdessä ja erikseen.

Perimme paikan päällä toimintaan osallistumisesta tarjoilu- ja tarvikemaksun 5€/perhe/ kerta. Lisäksi toiminnasta kootaan opinnäytetyö. Lisätietoja antaa Irene Berg-Järvinen 09 2340 5565, irene.berg-jarvinen@evl.fi

2.7. Tuunauspäivä

Tuo mukanasasi omaa tuunattavaa! Vaikka kangaskengät tai T-paita ja tee niistä kangastusseilla upeat ja uniikit. Käytettävissä on ompelukoneet, jos sinulla on jotakin pientä ommeltavaa tai korjattavaa. Lisäksi saatavilla on muuta materiaalia; puupalikoita ja purkkeja, nauhoja ja nappeja ym. joista on mahdollista tehdä yhdessä vaikka mitä!

9.7. Hemmottelupäivä

Tule jakamaan oma hemmotteluvinkkisi ja nauttimaan pienestä hemmottelusta kesäisen arjen keskellä. Ohjelmassa mm. omatoimista kynsien lakkausta, jalkakylpyjä ja kasvonaamiota.

16.7. Musapäivä

Kanttori- Jussi tulee pitämään yhteisen lasten musiikkituokion klo 10.00. Lisäksi on mahdollisuus tehdä oma rytmisoitin sekä osallistua omaan tai yhteiseen musiikkimaalaukseen.

23.7. Vinkkejä vanhemmuuteen

Heinäkuussa on vielä toinen mahdollisuus keskusteluun vanhemmuudesta Sari Paavilaisen ohjaamana. Sari on *"äiti, coach ja opettaja, joka auttaa vanhempia sovittamaan yhteensä omat ja toisten tarpeet lapsiperhearjen keskellä."* Lapset voivat keskustelun ajan leikkiä ja puuhailla ohjaajien kanssa. Muutoin ohjelmassa leppoisaa yhdessä oloa ja pientä tarjoilua.

30.7. Satujen taikaa

Kirjastosta tullaan klo 10.00 esittelemään pienten lasten ja ala-aste ikäisten sekä vanhemmuuteen liittyvää kirjallisuutta. Mukana saa tuoda oman lempi sadun, joita voimme yhdessä lukea ja katsella satunurkassa. Voit myös piirtää tai kertoa ihan oman sadun. Lapset saavat pukeutua satuhahmoksi tai lainata asusteita ja otattaa itsestään kuvan upeana satuhahmona.

6.8. Kesäkeskiviikkojen päätöskerta

Lettu- ja vohvelikekkerit sekä kenties omatekemiä ohjelmanumeroita?

Tämän kerran juhlaohjelma suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä!

Perheiden kesäkeskiviikot; Palautekysely/ ajatuksia

1. Ilmapiiristä / Yhteisöstä..

-tunnelma, vuorovaikutus

2. Toiminnasta..

- Oletko mielestäsi voinut vaikuttaa kerhon sisältöön riittävästi?
- Onko toiminta vastannut odotuksiasi?

3. Vanhemmuudesta..

- Onko toiminta mielestäsi ollut vanhemmuutta tukevaa?

4. Ohjaajista/järjestelyistä..

- Saako valokuvia käyttää opinnäytetyössä? Kyllä EI

Sana vapaa:

KIITOS :)T: IRENE JA IRINA

VANHEMMUUDESTA

Tietokirjoja ja kertomuksia aikuisille

Raisa Cacciatore: Kiukkukirja : aggressiokasvattajan käsikirja - vauvasta kouluikään

Saara Kinnunen: Anna mun olla lapsi

Tom Hodgkinson: Joutilaat vanhemmat

Timo Parvela: Murrosikäisen käyttöohje

Myla ja Jon Kabat-Zinn: Jokapäiväiset ilonaiheet : vanhemmuus ja tietoinen läsnäolo

Jon Kabat-Zinn: Olet jo perillä : tietoisien läsnäolon taito

Kaisla Joutsenniemi ja Veera Mustonen: Ruuhkataidot : iloa vanhemmuuteen

James McBride: Veden väri

traaginen mutta myös onnellinen ja humoristinen kertomus kirjailijan omasta ja hänen äitinsä elämästä 1900-luvun Yhdysvalloissa rotuerottelun ja monien kulttuurien ristipaineissa ja Jumalan huolenpidosta

Elämän ruuhkavuodet : kertomuksia vanhemmuudesta, toim. Kirsi Hiilamo

pariskuntien persoonallisia kertomuksia lasten syntymästä ja kasvusta, vanhemmaksi tulosta, ei teoriaa vaan elämän realiteetteja omakohtaisesti koettuna, sisältää viisauden jyvää

Kaunokirjallisuutta

Mila Teräs: Sininen huone

nuortenromaani 17-vuotiaan Sigridin vahinkoraskaudesta ja kasvusta äidiksi, kuinka hän sen itse kokee, miten ympäristö suhtautuu, miten peruuttamatonta elämä on, erityisesti koskettavaa on Mila Teräksen kieli ja tapa kertoa, välittää tunnelmia

LAPSEN KASVUSTA

Kuvakirjoja ja lasten tietokirjoja

Mary Hoffman ja Ros Asquith: Meidän ja muiden tunteet

tietokirja yli lapsen ja vanhemman yhteiseen pohdiskeluun tunteista ja niiden osoittamisesta

Raisa Cacciatore ym.: Pieni päivänsäde - Lilla ögonsten

kaksikielinen kuva- ja lorukirja, jossa on myös pienellä painettua tietoa vanhemmille, erityisesti vahvistamaan vammaisen lapsen vanhempia

Mila Teräs ja Karoliina Pertamo: Elli ja unenpää

Pimeässä äänet tuntuvat pelottavilta ja varjot näyttävät kummallisilta eläimiltä. Kun äiti kutoo, Elli miettii, onko unenpää kuin langanpää. Mila Teräksen runollinen kieli ja Karoliina Pertamon kuvat toimivat hienosti yhteen.

Ulf Stark ja Mati Lepp: Kun äiti karkasi kotoa

Pikku Ulf leikkii intiaania ja saa keittiöpalvelukseen kyllästyneen äitinsäkin innostumaan.

Ulf Stark ja Eva Eriksson: Kun isä näytti minulle maailmankaikkeuden

Maailmankaikkeus nähtynä aikuisen ja lapsen näkökulmasta on aivan erilainen.

Alexandra Salmela ja Martina Matlovicova: Kirahviäiti ja muita hölmöjä aikuisia

Ihanasti vinksahaneessa kuvakirjassa katsotaan lapsen näkövinkkelistä aikuisten edesottamuksia.

Thierry Robbebrecht ja Philippe Goossens: Kiukkuhervio

kuva lapsen sisäisiä tunteita vihanpurkauksen aikana

Stina Wirsén: Kuka suuttuu?; Kuka määrää?

yllättäviä näkökulmanvaihtoksia ja myönteisiä ratkaisumalleja kiusaamiseen ja erimielisyyksiin

Jeanne Willis ja Mark Birchall: Puuma menee päiväkotiin; Pyton menee päiväkotiin

Eläinmuodossa kerrotaan erilaisista lapsista, jotka opettelevat olemaan yhdessä muiden kanssa. Aluksi he satuttavat toista tarkoittamatta pahaa.

SALAINEN DOKUMENTTI

Perheiden kesäkeskiviikot työnantajan näkökulmasta

Parin viime vuoden aikana on käynyt ilmeiseksi, että Pakilan seurakunnan alueella on tarve kehittää perhetyötä vastaamaan entistä paremmin perheiden muuttuneita tarpeita. Tieto on tullut sekä perheiden, eri alojen työntekijöiden että yhteistyökumppaneiden taholta. Työyhteisöön liittytyään Irene Berg-Järvinen toi perhetyön kehittämiseen uusia näkökulmia ja menetelmiä. Ensimmäisenä konkreettisenä esimerkkinä oli perheille tehty kysely, jonka kautta saadut vastaukset lisäsivät ja vahvistivat tietoa perheistä ja perheiden tuen tarpeesta. Kesätoiminnan tarve nousi esiin sekä kyselyn vastauksista että perheverkkokokouksessa. Tältä pohjalta Irene Berg-Järvisen tehtäväksi muodostui kesätoiminnan kehittäminen. Osoittautui, että opiskelun ja työn tavoitteet kohtasivat tässä toisensa. Kesätoiminnan järjestäminen yksin olisi ollut haastavaa ja Irene sai avukseen Irina Salomäen, jonka kanssa yhdessä toteuttivat opinnäytetyön. Irina toi tullessaan vankkaa kokemusta päiväkotimaailmasta lasten kanssa olemisesta ja heille suunniteltavasta toiminnasta.

Työnantajan näkökulmasta perheiden kesäkeskiviikot tukivat useista näkökulmista työtä, jota muutenkin tehdään. Näitä näkökulmia ovat: seurakunnan perhetyön kehittäminen perheiden tarpeista käsin, yhteisöllisyyden lisääminen, yhteistyön kehittäminen eri toimijoiden kesken, tilan antaminen vapaaehtoistoimijoille, uusien menetelmien käyttäminen työn toteutuksessa. Lisäksi pidämme työsämme tärkeänä sitä, että alueella asuvat saavat kokemuksen siitä, että heitä kuullaan, heidän tarpeitaan ja toiveitaan kuullaan niin, että ne otetaan huomioon mahdollisuuksien toiminnan toteuttamisessa. Jatkuvan palautteen kerääminen on tärkeä osa toiminnan kehittämistä.

Irina Salomäki ja Irene Berg-Järvinen suunnittelivat ja toteuttivat kesäkeskiviikot itsenäisesti ja työnantajan antamia tavoitteita ja raameja noudattaen, myös taloudellisuuden huomioiden. He pyysivät myös säännöllisesti palautetta ja kommentteja työnantajan edustajalta, työtovereilta ja muilta toimijoilta. Osallistujien palaute oli ja on ollut positiivista. Kiitosta on tullut siitä, että tarve kesätoiminnan järjestämisestä on otettu todesta, toiminnassa on otettu monipuolisesti huomioon sekä aikuiset että lapset, positiivisesta ja hyvästä ilmapiiristä sekä siitä, että sisältöön on voinut vaikuttaa. Kesäkeskiviikot lisäsivät myös yhteistä tiedotusta sosiaalisessa mediassa facebookissa omien sivujen lisäksi yhteistyökumppaneiden sivuilla. Tätä kautta toimintaan tuli mukaan uusia perheitä.

Perheiden kesäkeskiviikot hyödyttivät varmasti perheitä. Vanhemmilla oli tilaisuus tutustua toisiinsa ja he saivat vertaistukea toisistaan, kuuntelevat työntekijät sekä tietoa siitä, mistä lisätukea on mahdollista saada ja tietoa seurakunnan toiminnasta. Seurakunnan perhetyön diakoniset periaatteet ja tavoitteet vastaavat sosionomin työn tavoitteita.

Perheiden kesäkeskiviikot tulevat jatkumaan ensi kesänä. Tärkeimpänä tuloksena työnantajan näkökulmasta on oman totutun toimintamallin muuttuminen perhelähtöisempään ja yhteisöllisempään suuntaan. Jo syyskaudella on perhetyön kokonaisuudessa havaittavissa positiivisia muutoksia. Tulemme jättämään lapsi- ja perhetyön toimintasuunnitelmien sisälle joustoa, jotta voimme jatkossakin soveltaa erilaisia, sosiokulttuurisen innostamisen kaltaisia menetelmiä.

Yhteistyö Irinan ja Irenen kanssa oli hedelmällistä ja merkittävää.

Tanja Berg
Lapsityönohjaaja
Sosionomi-diakoni Pakilan seurakunta